

วิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิเคราะห์สถานภาพ
ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ตอนที่ ๑ - วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสำรวจเพื่อหาข้อเท็จจริง (Survey) โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาความหมายของสถานภาพ เหตุผลที่บรรณารักษ์ควรได้รับการส่งเสริมสถานภาพ หน้าที่และความรับผิดชอบของบรรณารักษีสถิติและผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ จากสถานภาพ สถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่พัฒนา ตลอดจนงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นภูมิหลังในการศึกษาสถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือบรรณารักษวิชาชีพ (Professional Librarian) ที่ทำงานอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งอาจมีตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดดังต่อไปนี้

- ก. อาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ช่วยปฏิบัติงานห้องสมุดด้วยเป็นบางเวลา
- ข. อาจารย์ปฏิบัติงานห้องสมุดเต็มเวลา หรือบางเวลา
- ค. บรรณารักษวิชาชีพ (Professional Librarian) ซึ่งปฏิบัติงานห้องสมุดเต็มเวลา
- ง. วิทยากร หรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น เช่นนักเอกสารสนเทศ นักเศรษฐศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ได้จัดกลุ่มบรรณารักษ์ที่เป็นตัวอย่างประชากรเหล่านี้ออกเป็น ๓ กลุ่ม ตามลักษณะการดำเนินงาน และการให้บริการของห้องสมุดที่บรรณารักษ์ประจำทำงานอยู่ดังนี้

๑. กลุ่มหอสมุดกลาง ๗ แห่ง

มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักบรรณสาร การพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๒. กลุ่มห้องสมุดวิทยาเขต ๑๔ แห่ง ซึ่งโดยลักษณะจะเป็นห้องสมุดกลางของ
แต่ละวิทยาเขต

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ห้องสมุดกลางวังท่าพระ

ห้องสมุดกลางวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ห้องสมุดเคเนดี้ วิทยาเขตปัตตานี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

ศูนย์ธนบุรี

ศูนย์นนทบุรี-ลาดกระบัง

ศูนย์พระนคร เทนีส

๓. กลุ่มห้องสมุดคณะ ๔๐ แห่ง

มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

ศูนย์วัสดุการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะครุศาสตร์

คณะทันตแพทยศาสตร์

คณะนิเทศศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์

ศูนย์เอกสารประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะแพทยศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

คณะรัฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

แผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

สถาบันไทยคดีศึกษา

มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะทันตแพทยศาสตร์

คณะเทคนิคการแพทย์

คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล

คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล

คณะเภสัชศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์
 คณะเวชศาสตร์เขตร้อน
 คณะสังคมศาสตร์
 คณะสาธารณสุขศาสตร์
 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะโบราณคดี
 คณะวิทยาศาสตร์
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะวิทยาศาสตร์
 คณะวิศวกรรมศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาด้านภาพของบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมมหาวิทยาลัยในประเทศไทยดังกล่าวนี้มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนที่จะออกแบบสอบถามผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ จากหนังสือ วารสาร และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่จะสามารถทำให้ได้คำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ครบถ้วน แบบสอบถามนี้ได้นำไปทดลองใช้กับบรรณารักษศาสตร์ของสมาคมมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ส่วนหนึ่งจำนวน ๑๐ คน แล้วนำมาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งคำถามแบบเจาะจงคำถามแบบเลือกตอบจากหลายคำตอบ และแบบให้ตอบโดยเสรี แบบสอบถามเริ่มต้นด้วยจดหมายนำจากผู้วิจัยถึงบรรณารักษ์ที่ใช้เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัย เพื่อแจ้งให้ทราบถึงโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้รับ เมื่องานวิจัยนี้สำเร็จ พร้อมกันนี้ก็ได้ออกแนะระยะเวลาที่ให้ส่งแบบสอบถามกลับคืน และให้กำยืนยันว่าคำตอบที่ได้รับนั้นจะไม่มีการเปิดเผยชื่อผู้ตอบแต่อย่างใด จะแสดงข้อมูลในรูปตัวเลขทางสถิติเท่านั้น

เนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๕ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่ว ๆ ไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการเป็นข้าราชการ ประสพการณ์ ตำแหน่ง

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ เช่น การศึกษา กิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรมทางวิชาชีพ

ตอนที่ ๓ สอบถามถึงสิทธิและผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ที่บรรณารักษ์ได้รับ

ตอนที่ ๔ เป็นการศึกษาศักดิ์ศรีของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อสถานภาพที่ควรเป็นของบรรณารักษ์

ตอนที่ ๕ ปัญหาและขอเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของบรรณารักษ์ (รายละเอียดของแบบสอบถามดูเพิ่มเติมในภาคผนวก)

การแจกจ่ายแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้แบบสอบถามชุดเดียวกันสำหรับบรรณารักษ์ของสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง ๓ กลุ่มดังกล่าวแล้ว โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยัง

บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคโดยทางไปรษณีย์ และนำส่งควยตนเอง เฉพาะ
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้รับความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในสถาบัน
นั้น ๆ เก็บรวบรวมให้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ส่วนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภูมิภาคนั้นได้ใหญ่ตอบสนองแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วกลับคืน
ทางไปรษณีย์ โดยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับแสตมป์และการจำหน่ายของเพื่อสะดวกของ
บรรณารักษ์ในการส่งกลับคืน เริ่มส่งแบบสอบถามเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๘ โดยให้เวลาผู้
ตอบแบบสอบถามประมาณ ๓ สัปดาห์ เนื่องจากตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ลักษณะจำกัดเฉพาะอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงได้พยายามที่จะติดตามแบบสอบถามให้ครบถ้วนที่สุด
โดยเฉพาะจากหัวหน้าบรรณารักษ์ จึงได้ส่งแบบสอบถามไปเป็นครั้งที่สอง และติดตามทวงถาม
ควยตนเองสำหรับแบบสอบถามที่มีครบกลับคืนภายในกำหนด ได้รับแบบสอบถามครั้งสุดท้าย
เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๖๘

การสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ไม่สามารถรวบรวมได้จากแบบสอบถามได้มาจากรีการสัมภาษณ์โดยได้นัด
วันและเวลาสัมภาษณ์หัวหน้าบรรณารักษ์ที่อยู่ในขอบข่ายการวิจัยนี้ และผู้บริหารในหน่วยเหนือ
ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์มีเนื้อหาทำนองเดียวกับแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องและ
สมบูรณ์ที่สุด

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้วิธีการทางสถิติเบื้องต้น โดย

ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ ๓ ซึ่งเป็นแบบเจาะจงคำตอบ และแบบให้
บรรณารักษ์ได้เลือกตอบข้อที่ตรงกับความเป็นจริง ได้นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ โดยใช้

สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

P = ค่าอัตราส่วนร้อย

f = จำนวนคนที่ตอบปัญหาในข้อหนึ่ง ๆ

N = จำนวนคนทั้งหมดที่ตอบปัญหาข้อนั้น ๆ

ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ ๔ ซึ่งเป็นการประเมินความคิดเห็นของบรรณารักษ์
 คำว่าโดยหาค่าเฉลี่ย (Means) โดยทำตามลำดับดังนี้

๑. กำหนดรหัสให้กับรายการต่าง ๆ ในแบบสอบถาม เพื่อความสะดวกในการ
 ภายทอดข้อมูล

๒. แจกแจงความถี่ของคะแนนทุก ๆ ข้อของแบบสอบถามทุกชุด

๓. คูณความถี่ (f) ของแต่ละช่วงควมนำหนักคะแนนประจำข้อ (X) ที่กำหนด

คือ

มากที่สุด ๕

มาก ๔

ปานกลาง ๓

น้อย ๒

น้อยที่สุด ๑

๔. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคำตอบแต่ละข้อโดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ

- f = ความถี่
- X = คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)
- N = จำนวนทั้งหมดของผู้ออกข้อสอบแต่ละข้อ

๕. แปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบแต่ละข้อดังนี้

- ๔.๖-๕.๖ มากที่สุด
- ๓.๖-๔.๕ มาก
- ๒.๖-๓.๕ ปานกลาง
- ๑.๖-๒.๕ น้อย
- ๑-๑.๕ น้อยที่สุด

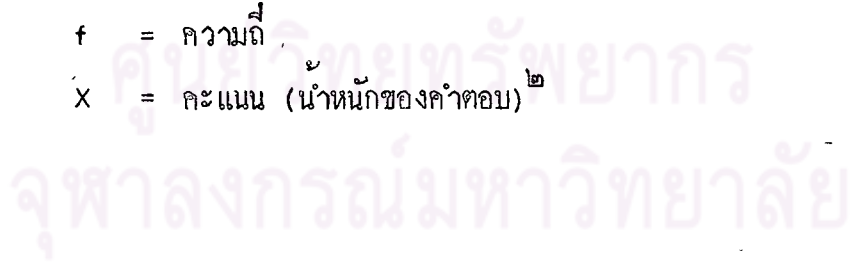
๖. หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคำตอบแต่ละข้อ

โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \frac{(\sum fX)^2}{N}}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบแต่ละข้อ

- f = ความถี่
- X = คะแนน (น้ำหนักของคำตอบ)^๒

ประคอง วรรณสุต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู, (พิมพ์ครั้งที่ ๓, นครหลวง
กรุงเทพมหานครบุรี ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕), หน้า ๔๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ตอนที่ ๒ - ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง ๑๒ แห่ง รวม ๒๒๐ คน จำแนกได้เป็นบรรณารักษ์ของหอสมุดกลาง ๑๑๒ คน หอสมุดวิทยาเขต ๘๐ คน และห้องสมุดคณะ ๒๘ คน ได้รับคำตอบกลับคืนทั้งหมด ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๔๕ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ในจำนวนนั้น เป็นแบบสอบถามของบรรณารักษ์ในกลุ่มหอสมุดกลาง ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๕๕ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด และร้อยละ ๙๗.๓๒ ของบรรณารักษ์กลุ่มหอสมุดกลาง ของบรรณารักษ์ในกลุ่มหอสมุดวิทยาเขตได้รับกลับคืนมาครบทั้ง ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๘ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด และของบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดคณะ ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗๓ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด และร้อยละ ๘๙.๖๑ ของจำนวนบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดคณะ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

จำนวนห้องสมุดและบรรณารักษ์

เมื่อจำแนกห้องสมุดที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัย ๓๒ แห่งตามลักษณะการดำเนินงานและการให้บริการ พบว่ามีจำนวนห้องสมุดมหาวิทยาลัยรวมทั้งหมด ๒๑ แห่ง และบรรณารักษ์รวม ๒๑๐ คน ดังรายละเอียดในตารางที่ ๑-๒

จากตารางที่ ๑ จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้ง ๑๒ แห่ง มีห้องสมุดกระจายอยู่เป็นจำนวน ๒๑ แห่ง ในจำนวนนี้เป็นห้องสมุดคณะ ๘๐ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕๗ หอสมุดวิทยาเขตร้อยละ ๒๒.๘๕ และหอสมุดกลาง ร้อยละ ๑๑.๕๘

ตารางที่ ๑ จำนวนห้องสมุด จำแนกตามลักษณะและการให้บริการ

สถาบัน	รวม	ห้องสมุดกลาง	ห้องสมุดวิทยาเขต	ห้องสมุดคณะ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๒	๑	—	๑
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	๑	๑	—	—
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๑๒	๑	—	๑๑
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๖	๑	—	๕
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๘	๑	—	๗
มหาวิทยาลัยมหิดล	๑๐	—	—	๑๐
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๑	๑	—	—
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	๘	—	๘	—
มหาวิทยาลัยศิลปากร	๖	—	๒	๔
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๓	—	๑	๒
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ	๓	—	๓	—
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	๑	๑	—	—
รวม	๖๑	๗	๑๔	๕๐
ร้อยละ	๑๐๐	๑๑.๔๘	๒๒.๙๕	๖๕.๕๗

ในจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ๒๑๐ คน จะมีบรรณารักษ์ที่ทำงานอยู่ในห้องสมุดกลางจำนวนสูงสุด ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๐ กลุ่มห้องสมุดคณะ ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๕ ส่วนบรรณารักษ์ที่ประจำอยู่ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตมีจำนวน ๔๐ คน คิดเป็น

ร้อยละ ๑๙.๐๕ จำนวนบรรณารักษ์ในแต่ละกลุ่มและแต่ละมหาวิทยาลัย ปรากฏในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามสถาบัน

สถาบัน	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรศาสตร์	๑๔	๖.๖๗	๑๑	๑๐.๐๙	—	—	๓	๔.๙๒
ขอนแก่น	๑๒	๕.๗๒	๑๒	๑๑.๐๑	—	—	—	—
จุฬาลงกรณ์	๓๑	๑๔.๗๖	๑๓	๑๑.๙๓	—	—	๑๘	๒๙.๕๑
เชียงใหม่	๒๓	๑๐.๙๕	๑๖	๑๔.๖๘	—	—	๗	๑๑.๔๗
ธรรมศาสตร์	๒๒	๑๐.๔๘	๑๖	๑๔.๖๘	—	—	๖	๙.๘๔
มหิดล	๒๑	๑๐.๐๐	—	—	—	—	๒๑	๓๔.๔๒
รามคำแหง	๒๐	๙.๕๒	๒๐	๑๘.๓๕	—	—	—	—
ศรีนครินทร์	๒๖	๑๒.๓๘	—	—	๒๖	๖๕.๐๐	—	—
ศิลปากร	๑๑	๕.๒๔	—	—	๗	๑๗.๕๐	๔	๖.๕๖
สงขลานครินทร์	๔	๑.๙๐	—	—	๒	๕.๐๐	๒	๓.๒๘
สถาบันเทคโนโลยี	๕	๒.๓๘	—	—	๕	๑๒.๕๐	—	—
สถาบันบัณฑิตฯ	๒๑	๑๐.๑๐	๒๑	๑๙.๒๖	—	—	—	—
รวม	๒๑๐	๑๐๐	๑๐๙	๑๐๐	๔๐	๑๐๐	๖๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ เมื่อพิจารณาจำนวนบรรณารักษ์ในแต่ละวิทยาลัยจะเห็นว่า
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีบรรณารักษ์จำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๖ ของจำนวน

บรรณารักษ์ทั้งหมด ร่องลงมาคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รอยละ ๑๒.๓๘ และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีจำนวนน้อยที่สุด คือรอยละ ๑.๕๐

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ในแต่ละกลุ่มห้องสมุด โดยคิดการรอยละของ จำนวนบรรณารักษ์ในกลุ่มนั้น ๆ ทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ในจำนวนบรรณารักษ์กลุ่มห้องสมุดกลาง ซึ่งมีอยู่ ๑๐๕ คนนั้น สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีบรรณารักษ์ จำนวนมากที่สุดคือรอยละ ๑๕.๒๖ ร่องลงมาคือมหาวิทยาลัยรามคำแหง รอยละ ๑๘.๓๕ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีจำนวนน้อยที่สุดรอยละ ๑๐.๐๕ ส่วนในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตซึ่ง มีบรรณารักษ์จำนวน ๔๐ คนนั้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีบรรณารักษ์อยู่เป็นจำนวนสูงสุด รอยละ ๒๕.๐๐ ส่วนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีเพียงรอยละ ๕.๐๐ เท่านั้น และในบรรดา บรรณารักษ์ที่ทำงานอยู่ในห้องสมุดคณะจำนวน ๒๐ คนนั้น จะเห็นได้ว่าวิทยาลัยมหิดลมี จำนวนสูงสุดรอยละ ๓๔.๕๒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีจำนวนน้อยที่สุดรอยละ ๓.๒๘

จะเห็นว่าจำนวนบรรณารักษ์ในแต่ละมหาวิทยาลัยแตกต่างกันอยู่มาก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะระบบการบริหารของสถาบันนั้น ๆ กล่าวคือ ฐานะของห้องสมุดเป็นแผนกบาง เป็น กองบาง สังกัดฝ่ายธุรการหรือบริหารของมหาวิทยาลัย ทำให้อัตรากำลังมีจำกัด ขาดความ คล่องตัวในการบริหาร แผนกแห่งหนึ่งจะได้รับการยอมรับว่าเป็นฝ่ายวิชาการแต่ก็ยังมีปัญหา เรื่องอัตรากำลังและงบประมาณ หรือเพราะผู้บริหารห้องสมุดนั้น ๆ ไม่มีโครงการระยะยาว ที่แน่นอนในการขออัตราบรรณารักษ์ นอกจากนั้นการที่มหาวิทยาลัยที่เพิ่งตั้งใหม่บางแห่งมี บรรณารักษ์เป็นจำนวนน้อยมาก ไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้ใช้นั้น นอกจากจะเนื่องมาจากระบบ บริหารดังกล่าวแล้ว ยังอาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่สนใจและสนับสนุนกิจกรรมของสมุด เท่าที่ควร

สถานการณ์ทั่วไปของบรรณารักษ์

เพศ

ในจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ๒๐๐ คน เป็นหญิง ๑๕๖ คน หรือร้อยละ ๘๔.๕๖ เป็นชาย ๔๔ คน หรือร้อยละ ๑๑.๔๓ เมื่อจำแนกตามกลุ่มห้องสมุดปรากฏว่า ในจำนวนบรรณารักษ์กลุ่มห้องสมุดกลางจำนวน ๑๐๕ คน เป็นหญิงร้อยละ ๘๐.๘๖ เป็นชายร้อยละ ๑๙.๑๔ กลุ่มห้องสมุดวิชาเขต ๔๐ คนนั้น เป็นหญิงร้อยละ ๙๐.๐๐ เป็นชายร้อยละ ๑๐.๐๐ ส่วนกลุ่มห้องสมุดคณะซึ่งมีบรรณารักษ์อยู่ ๒๑ คน เป็นหญิงร้อยละ ๘๖.๑๙ เป็นชายเพียงร้อยละ ๑๓.๘๑ จะเห็นได้ว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นหญิง

อายุ

บรรณารักษ์มีอายุปัจจุบันต่ำสุด ๒๒ ปี สูงสุด ๕๓ ปี อายุเฉลี่ย ๓๐.๑๙ ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๖.๓๓ ปี และบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะมีอายุ ๒๔-๓๐ ปี

สถานภาพการเป็นข้าราชการ

เกี่ยวกับสถานภาพการเป็นข้าราชการ จากการสำรวจพบว่าในปัจจุบันบรรณารักษ์จำนวนเกินกว่าครึ่งคือ ๑๔๔ คน หรือร้อยละ ๖๘.๕๙ เป็นข้าราชการตั้งแต่ขั้นโทขึ้นไป ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓ จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามสถานภาพการ เป็นข้าราชการ

สถานภาพการ เป็นข้าราชการ	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ พลเรือนสามัญ								
ชั้นตรี	๔๖	๒๑.๙๐	๒๓	๒๑.๑๐	๘	๒๐.๐๐	๑๕	๒๔.๕๙
ชั้นโท	๑๑๓	๕๕.๓๑	๕๙	๕๒.๒๙	๒๒	๖๕.๐๐	๓๔	๕๕.๓๑
ชั้นเอก	๑๙	๙.๐๕	๑๐	๙.๑๓	๓	๗.๕๐	๖	๙.๘๘
ชั้นพิเศษ	๘	๓.๘๑	๔	๓.๖๓	๑	๒.๕๐	๓	๔.๙๒
ข้าราชการ พลเรือนวิสามัญ	๕	๕.๒๙	๘	๗.๓๔	—	—	๑	๑.๖๔
อัตราร้าง	๑๑	๕.๒๔	๗	๖.๔๒	๒	๕.๐๐	๒	๓.๒๘
รวม	๒๑๐	๑๐๐	๑๐๙	๑๐๐	๔๐	๑๐๐	๖๑	๑๐๐

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ ๓ จะเห็นได้ว่าในจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมดในทุกลุ่ม ซึ่งมีอยู่ ๖๑๐ คนนั้น มีบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นโทจำนวนสูงสุดร้อยละ ๕๕.๗๑ รองลงมาเป็น ข้าราชการชั้นตรีร้อยละ ๒๑.๕๐ บรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นพิเศษมีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียงร้อยละ ๓.๘๑ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกันในแต่ละกลุ่มพบว่า มีข้าราชการชั้นโทเป็น จำนวนสูงสุดในทุกลุ่ม เช่นเดียวกัน และในจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นพิเศษซึ่งมีอยู่ ๘ คนนั้น ประจำทำงานอยู่ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตเพียง ๑ คน หรือร้อยละ ๒.๕๐ ของ จำนวนบรรณารักษ์ในกลุ่ม ๔๐ คน

เพื่อที่จะศึกษาสถานภาพการเป็นข้าราชการของบรรณารักษ์ในแต่ละมหาวิทยาลัย โดยละเอียด จึงได้เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นตรี โท เอก และพิเศษ ดังตารางที่ ๔-๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔ เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นตรี จำแนกตามสถาบัน

สถาบัน	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรศาสตร์	๒	๔.๓๕	๒	๘.๓๐	—	—	—	—
ขอนแก่น	๒	๔.๓๕	๒	๘.๓๐	—	—	—	—
จุฬาลงกรณ์	๗	๑๕.๒๒	๕	๒๑.๗๔	—	—	๒	๑๓.๓๓
เชียงใหม่	๔	๘.๖๙	๑	๔.๓๕	—	—	๓	๒๐.๐๐
ธรรมศาสตร์	๗	๑๕.๒๒	๕	๒๑.๗๔	—	—	๒	๑๓.๓๓
มหิดล	๗	๑๕.๒๒	—	—	—	—	๗	๔๖.๖๗
รามคำแหง	๒	๑๓.๐๔	๒	๒๖.๐๙	—	—	—	—
ศรีนครินทร์	๔	๘.๖๙	—	—	๔	๕๐.๐๐	—	—
ศิลปากร	๒	๔.๓๕	—	—	๑	๑๒.๕๐	๑	๖.๖๗
สงขลานครินทร์	—	—	—	—	—	—	—	—
สถาบันเทคโนโลยี	๓	๖.๕๒	—	—	๓	๓๗.๕๐	—	—
สถาบันบัณฑิต	๒	๔.๓๕	๒	๘.๓๐	—	—	—	—
รวม	๔๖	๑๐๐	๒๓	๑๐๐	๘	๑๐๐	๑๕	๑๐๐

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นโท จำแนกตามสถาบัน

สถาบัน	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรศาสตร์	๔	๓.๒๙	๘	๑๔.๐๔	—	—	๑	๒.๙๔
ขอนแก่น	๓	๕.๙๘	๓	๑๒.๒๘	—	—	—	—
จุฬาลงกรณ์	๑๘	๑๕.๓๙	๓	๑๒.๒๘	—	—	๑๑	๓๒.๓๕
เชียงใหม่	๑๒	๑๐.๒๖	๘	๑๔.๐๔	—	—	๔	๑๑.๓๖
ธรรมศาสตร์	๑๔	๑๑.๙๓	๑๐	๑๓.๕๔	—	—	๔	๑๑.๓๖
มหิดล	๑๐	๘.๕๕	—	—	—	—	๑๐	๒๙.๔๑
รามคำแหง	๖	๕.๑๓	๖	๑๐.๕๓	—	—	—	—
ศรีนครินทร์	๑๓	๑๔.๕๓	—	—	๑๓	๒๕.๓๘	—	—
ศิลปากร	๔	๓.๒๙	—	—	๖	๒๓.๒๘	๓	๘.๒๘
สงขลานครินทร์	๓	๒.๕๖	—	—	๒	๓.๒๙	๑	๒.๙๔
สถาบันเทคโนโลยี	๑	๐.๘๕	—	—	๑	๓.๘๕	—	—
สถาบันบัณฑิต	๑๑	๙.๕๐	๑๑	๑๙.๓๐	—	—	—	—
รวม	๑๑๓	๑๐๐	๕๓	๑๐๐	๒๖	๑๐๐	๓๔	๑๐๐

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการวันเอก จำแนกตามสถาน

สถาน	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรศาสตร์	๒	๑๐.๕๓	๑	๑๐.๐๐	—	—	๑	๑๖.๖๗
ขอนแก่น	—	—	—	—	—	—	—	—
จุฬาลงกรณ์	๓	๑๕.๗๙	—	—	—	—	๓	๕๐.๐๐
เชียงใหม่	๑	๕.๒๖	๑	๑๐.๐๐	—	—	—	—
ธรรมศาสตร์	๑	๕.๒๖	๑	๑๐.๐๐	—	—	—	—
มหิดล	๒	๑๐.๕๓	—	—	—	—	๒	๓๓.๓๓
รามคำแหง	๒	๑๐.๕๓	๒	๒๐.๐๐	—	—	—	—
ศรีนครินทร์	๒	๑๐.๕๓	—	—	๒	๖๖.๖๗	—	—
ศิลปากร	—	—	—	—	—	—	—	—
สงขลานครินทร์	—	—	—	—	—	—	—	—
สถาบันเทคโนโลยี	๑	๕.๒๖	—	—	๑	๓๓.๓๓	—	—
สถาบันบัณฑิต	๕	๒๖.๓๑	๕	๕๐.๐๐	—	—	—	—
รวม	๑๙	๑๐๐	๑๐	๑๐๐	๓	๑๐๐	๖	๑๐๐

ตารางที่ ๗ จำนวนบรรณารักษะที่เป็นข้าราชการชั้นพิเศษ จำแนกตามสถาบัน

สถาบัน	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาศาสตร์		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรศาสตร์	—	—	—	—	—	—	—	—
ขอนแก่น	๑	๑๒.๕๐	๑	๒๕.๐๐	—	—	—	—
จุฬาลงกรณ์	๑	๑๒.๕๐	—	—	—	—	๑	๓๓.๓๓
เชียงใหม่	—	—	—	—	—	—	—	—
ธรรมศาสตร์	—	—	—	—	—	—	—	—
มหิดล	๒	๒๕.๐๐	—	—	—	—	๒	๖๖.๖๗
รามคำแหง	๑	๑๒.๕๐	๑	๒๕.๐๐	—	—	—	—
ศรีนครินทร์	๑	๑๒.๕๐	—	—	๑	๑๐๐	—	—
ศิลปากร	—	—	—	—	—	—	—	—
สงขลานครินทร์	—	—	—	—	—	—	—	—
สถาบันเทคโนโลยี	—	—	—	—	—	—	—	—
สถาบันบัณฑิต	๒	๒๕.๐๐	๒	๕๐.๐๐	—	—	—	—
รวม	๘	๑๐๐	๔	๑๐๐	๑	๑๐๐	๓	๑๐๐

ตารางที่ ๔ ในบรรดาข้าราชการชั้นตรีซึ่งมีอยู่ทั้งหมดจำนวน ๔๖ คนนั้น จำนวนครึ่งหนึ่งประจำทำงานอยู่ในห้องสมุดกลางของทุกมหาวิทยาลัยรวมกัน และเมื่อพิจารณาแต่ละมหาวิทยาลัยก็จะมีบรรณารักษ์ชั้นตรีจำนวนไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก กล่าวคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล มีจำนวนแห่งละเท่า ๆ กันคือ ร้อยละ ๑๕.๒๒ และมีจำนวนน้อยที่สุดคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศิลปากร และสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีจำนวนน้อยเท่า ๆ กันคือร้อยละ ๔.๓๕ เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มห้องสมุดกลางซึ่งมีบรรณารักษ์ระดับนี้จำนวนมากที่สุด ๒๓ คน มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีบรรณารักษ์ที่เป็นชั้นตรีจำนวนสูงสุดร้อยละ ๒๖.๐๘

ตารางที่ ๕ จะเห็นได้ว่า ในบรรดาบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นโทซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในทุกระดับชั้น ๑๑๗ คนนั้น ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการระดับนี้อยู่จำนวนสูงสุดร้อยละ ๑๕.๓๘ รองลงมาคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร้อยละ ๑๔.๕๓ ส่วนสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๐.๘๕ เท่านั้น ในขณะที่สำนักบรรณสารการพัฒนาจะมีจำนวนสูงสุดร้อยละ ๑๙.๓๐ เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มห้องสมุดกลางซึ่งมีบรรณารักษ์ระดับนี้รวม ๕๗ คน

ตารางที่ ๖ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีบรรณารักษ์ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นเอกจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ ๒๖.๓๑ ของจำนวนบรรณารักษ์ระดับนี้ ๑๙ คน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีจำนวนแห่งละเท่า ๆ กันคือร้อยละ ๕.๒๖ เป็นที่น่าสังเกตว่า มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ไม่มีบรรณารักษ์ระดับนี้อยู่เลย ส่วนในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตซึ่งมีบรรณารักษ์จำนวน ๔๐ คน จะมีบรรณารักษ์เป็นข้าราชการชั้นเอกอยู่เพียง ๓ คน หรือร้อยละ ๗.๕๐ เท่านั้น

ตารางที่ ๗ ในจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นพิเศษซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนน้อยที่สุดในทุกระดับชั้น คือ ๘ คนนั้น ประจำทำงานอยู่ในห้องสมุดกลางทุกแห่งร้อยละ ๕๐.๐๐ ซึ่งสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดลมีบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการชั้นพิเศษอยู่แห่งละ ๒ คน หรือร้อยละ ๒๕.๐๐ -

จากตารางที่ ๘-๙ สรุปได้ว่า สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีบรรณารักษ์ที่เป็นข้าราชการระดับอาวุโสมากกว่าสถาบันอื่น ๆ

จากการที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นข้าราชการชั้นโท มิได้แสดงว่าบรรณารักษ์มีคุณวุฒิสูงหรือมีสถานภาพเป็นที่น่าพอใจ เพราะอัตราเงินเดือนของบรรณารักษ์วุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาตรีบวกอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะ เมื่อได้เข้ามาทำงานได้ ๑-๒ ปีก็จะสามารถเลื่อนขึ้นเป็นชั้นโทได้ สถานภาพในการเป็นข้าราชการระดับสูงจึงขึ้นอยู่กับอัตราเงินเดือน วุฒิ และอายุราชการ อย่างไรก็ตาม การที่มีบรรณารักษ์เป็นข้าราชการชั้นโทอยู่เป็นจำนวนมากน่าจะแสดงว่าบรรณารักษ์มีวุฒิและประสบการณ์พอสมควร ส่วนห้องสมุดที่มีข้าราชการระดับอาวุโสอยู่ก็แสดงว่าบรรณารักษ์เหล่านั้นมีประสบการณ์นานและวุฒิสองพอดควรทำให้การบริหารและบริการห้องสมุดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าจะทำให้สถานภาพของบรรณารักษ์เป็นที่ยอมรับ

สำหรับมหาวิทยาลัยที่มีบรรณารักษ์เป็นอัตราจ้าง น่าจะแสดงให้เห็นว่าบริการของห้องสมุดได้รับความสนใจจากผู้บริหาร เพราะแม้จะไม่มีอัตรากำลังที่จะบรรจุเป็นข้าราชการประจำ แต่ก็ได้แก้ปัญหาด้วยวิธีดังกล่าว

ตำแหน่งที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง
ผู้ทำงานในห้องสมุดจะมีทั้งผู้ที่ได้รับการบรรจุเป็นตำแหน่งอาจารย์ ตำแหน่งบรรณารักษ์ ตำแหน่งวิทยากร หรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น หรือตำแหน่งอื่น ๆ แตกต่างกันไป ในแต่ละมหาวิทยาลัย ดังแสดงในตารางที่ ๘

ตารางที่ ๔ จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามตำแหน่งที่บรรจุและแต่งตั้ง

ตำแหน่ง	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาจารย์								
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์	๒๘	๑๓.๘๑	๑๕	๑๓.๗๖	๑๓	๓๒.๕๐	๑	๑.๖๔
ภาควิชาอื่นๆ	๔๖	๒๑.๕๐	๑๐	๙.๑๗	๑๖	๔๐.๐๐	๒๐	๓๒.๗๙
บรรณารักษ์	๑๒๔	๕๙.๐๕	๗๖	๖๙.๗๒	๑๐	๒๕.๐๐	๓๘	๖๒.๓๐
วิทยากร	๑๐	๔.๗๖	๘	๗.๓๘	—	—	๒	๓.๒๘
อื่น ๆ	๑	๐.๔๘	—	—	๑	๒.๕๐	—	—
รวม	๒๑๐	๑๐๐	๑๐๙	๑๐๐	๔๐	๑๐๐	๖๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๔ จะเห็นได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดได้รับการบรรจุเป็นตำแหน่งบรรณารักษ์มีจำนวนสูงสุดคือร้อยละ ๕๙.๐๕ รองลงมาเป็นตำแหน่งอาจารย์ในภาควิชาอื่น นอกจากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ร้อยละ ๒๑.๕๐ ซึ่งได้แก่ ภาควิชาภาษาอังกฤษ

กนิษฐศาสตร์ การศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้รวมทั้งตำแหน่งอาจารย์ประจำสำนักของสำนักบรรณสาร การพัฒนา สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาธมิตร และสถาบัน เทคโนโลยีฯ ด้วย มีผู้ที่ได้รับการบรรจุในตำแหน่งหัวหน้าแผนกอยู่ร้อยละ ๐.๔๘

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตำแหน่งต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มของสมุดจะพบว่ามีลักษณะ เช่นเดียวกันนี้คือ มีตำแหน่งบรรณารักษ์เป็นจำนวนสูงสุดในทุกกลุ่ม นอกจากในกลุ่มของสมุด วิชาเขตที่มีตำแหน่งอาจารย์ภาควิชาอื่นเป็นจำนวนมากกว่าตำแหน่งอื่น ๆ คือมีร้อยละ

๕๖.๐๐

เพื่อศึกษาถึงจำนวนบรรณารักษ์ที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวโดยละเอียด จึงได้เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ตำแหน่งเหล่านั้นในแต่ละ มหาวิทยาลัยในตารางที่ ๕

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบจำนวนบรรณาธิการในแต่ละมหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งที่บรรจุและแต่งตั้ง

สถาบัน	จำนวน	ตำแหน่งอาจารย์				บรรณาธิการ		วิทยากร		อื่น ๆ	
		ภาควิชาบรรณาธิการ		ภาควิชาอื่น ๆ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ						
เกษตรศาสตร์	๑๔	—	—	๓	๖.๕๒	๑๑	๘.๘๓	—	—	—	—
ขอนแก่น*	๑๒	๓	๑๐.๓๔	—	—	๕	๓.๖๖	—	—	—	—
จุฬาลงกรณ์*	๓๑	๓	๒๔.๑๔	๑๑	๒๓.๕๑	๑๒	๕.๖๘	๑	๑๐.๐๐	—	—
เชียงใหม่*	๒๓	๒	๖.๕๐	๑	๒.๑๗	๒๐	๑๖.๑๓	—	—	—	—
ธรรมศาสตร์*	๒๒	—	—	๑	๒.๑๗	๒๐	๑๖.๑๓	๑	๑๐.๐๐	—	—
มหิดล	๒๑	—	—	๒	๔.๓๕	๑๙	๑๕.๓๒	—	—	—	—
รามคำแหง*	๒๐	๔	๑๓.๓๕	—	—	๑๐	๘.๐๖	๖	๖๐.๐๐	—	—
ศรีนครินทร์*	๒๖	๑๑	๓๓.๕๓	๑๐	๒๑.๓๕	๕	๔.๐๓	—	—	—	—
ศิลปากร	๑๑	—	—	๓	๖.๕๒	๓	๕.๖๕	—	—	๑	๑๐๐
สงขลานครินทร์*	๔	๒	๖.๕๐	๑	๒.๑๗	๑	๐.๘๑	—	—	—	—
สถาบันเทคโนโลยี	๕	—	—	๕	๑๐.๘๓	—	—	—	—	—	—
สถาบันบัณฑิต	๒๑	—	—	๕	๑๙.๕๓	๑๐	๘.๐๖	๒	๒๐.๐๐	—	—
รวม	๒๑๐	๒๕	๑๐๐	๔๖	๑๐๐	๑๒๕	๑๐๐	๑๐	๑๐๐	๑	๑๐๐

* สถาบันที่มีภาควิชาบรรณาธิการศาสตร์ด้วย.

ตารางที่ ๕ เมื่อพิจารณาโดยละเอียดถึงจำนวนบรรณารักษ์ในแต่ละมหาวิทยาลัย ตามตำแหน่งที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ที่ได้บรรจุเป็นตำแหน่งอาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งมีเฉพาะในมหาวิทยาลัยขอนแก่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวม ๒๕ คนนั้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ ๓๗.๕๓ รองลงมาคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร้อยละ ๒๔.๗๔ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีจำนวนแห่งละเท่า ๆ กัน ร้อยละ ๖.๕๐ เป็นที่น่า สงเกตว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งมีภาควิชาบรรณารักษศาสตร์เช่นกันนั้น จะไม่มี บรรณารักษ์ที่เป็นอาจารย์ของภาควิชาปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดอย่างเป็นทางการอยู่เลย

ในทางตรงกันข้าม จำนวนบรรณารักษ์ซึ่งเป็นตำแหน่งอาจารย์อื่น ๆ รวม ๔๖ คน ซึ่งได้แก่อาจารย์ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ เป็นต้น และรวมถึง ตำแหน่งอาจารย์ประจำสำนักหอสมุดกลางด้วยนั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ ๒๓.๕๑ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะมีเป็นจำนวนรองลงมาคือ ๒๑.๗๔ ส่วน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีจำนวน ผู้ที่บรรจุเป็นตำแหน่งอาจารย์อื่น ๆ แห่งละเท่า ๆ กันคือ ร้อยละ ๒.๑๗

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีผู้ได้รับการบรรจุเป็น ตำแหน่งบรรณารักษ์จำนวนแห่งละเท่า ๆ กันคือ ร้อยละ ๑๖.๑๓ ในจำนวนผู้ที่ได้บรรจุใน ตำแหน่งนี้ทั้งหมด ๑๒๔ คน จำนวนรองลงมาคือมหาวิทยาลัยมหิดล ร้อยละ ๑๕.๓๒ ส่วน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๐.๘๑

สำหรับผู้ที่ได้รับการบรรจุเป็นตำแหน่งวิทยากร รวม ๑๐ คน ซึ่งได้แก่ นักเศรษฐศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักเอกสารสนเทศ หรือที่มักชื่อเรียกเป็น อย่างอื่นนั้น มีเฉพาะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เท่านั้น และในจำนวนนี้มหาวิทยาลัย

รามคำแหงมีจำนวนสูงสุด ๒ คน หรือร้อยละ ๒๐.๐๐

เป็นที่น่าสังเกตว่า มีมหาวิทยาลัยศิลปากรเพียงแห่งเดียว เท่านั้นที่มบรมนารักษ์ได้
รับการบรรจุในตำแหน่งหัวหน้าแผนกอยู่ ๑ คน ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งธุรการ

การที่ผู้ทำงานในหองสมุคส่วนใหญ่ได้รับการบรรจุเป็นตำแหน่งบรมนารักษ์ ทำให้
โอกาสที่จะได้เลื่อนตำแหน่งและอัตราเงินเดือนมีจำกัด ทั้งยังมิได้รับการยกย่องเท่าเทียมกับ
ผู้มีคุณวุฒิ เช่นเดียวกันแต่มีสถานภาพอาจารย์ซึ่งมีความก้าวหน้าที่ดีกว่า มีผลประโยชน์ตอบแทน
อื่น ๆ และสถานภาพที่ดีกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะไม่มีผู้มีความรู้ความสามารถสนใจที่จะมา
ทำงานในหองสมุค ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาต่อการบริการของหองสมุคไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
และเป็นผลกระทบกระเทือนต่อสถานภาพของหองสมุคโดยตรงด้วย

ตำแหน่งวิทยากรซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการบริการหองสมุคมาก โดยเฉพาะในด้านการ
การจัดหาและบริหารตอบคำถาม มีหองสมุคเพียง ๔ แห่งเท่านั้นที่มีตำแหน่งนี้ และมีอยู่เกิน
จำนวนน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยไม่เห็นความสำคัญของตำแหน่งเหล่านี้ หรือ
เพราะอัตรากำลังมีจำกัด จึงต้องพิจารณาบรมนารักษ์ก่อน หรือเพราะผู้วุฒิเหล่านี้เห็นว่า
สถานภาพของการเป็นบรมนารักษ์ไม่เท่าเทียมกับอาชีพอื่นที่ตรงการคุณวุฒิ เช่นเดียวกันนี้ เช่น
เป็นอาจารย์ หรือวิทยากรประจำหน่วยราชการอื่น จึงเลือกประกอบอาชีพอื่นซึ่งโอกาสที่จะ
ก้าวหน้ามีมากกว่า และได้รับการยอมรับจากผูรวมงานมากกว่า

การที่มีผู้มีความรู้ในด้านวิชาเฉพาะซึ่งจะบรรจุในตำแหน่งวิทยากรน้อย ทำให้
บริการของหองสมุคมหาวิทยาลัยซึ่งผู้ไปรับบริการประกอบควยผู้ทรงคุณวุฒิสูงในสาขาวิชา
เฉพาะต่าง ๆ ไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อบริการไม่เป็นที่พอใจย่อมมีผู้เห็นความ
สำคัญน้อย และไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสถานภาพของ
บรมนารักษ์และหองสมุคด้วย

ประสพการณ์

ก่อนดำรงตำแหน่งบรรณารักษ์ในห้องสมุดปัจจุบัน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ จำนวน ๑๔๐ คน หรือร้อยละ ๗๑.๘๓ ไม่เคยประกอบอาชีพบรรณารักษ์มาก่อน มีบรรณารักษ์ จำนวนเพียง ๒๐ คน หรือร้อยละ ๒๘.๕๗ ที่เคยทำงานในห้องสมุดประเภทอื่นมาก่อน ดัง รายละเอียดในตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ จำนวนบรรณารักษ์ที่เคยทำงานในห้องสมุดอื่นมาก่อน จำแนกตามประเภท ห้องสมุด

ประเภทห้องสมุด	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ห้องสมุดโรงเรียน	๒๑	๓๔.๐๐	๗	๒๔.๑๔	๖	๓๗.๕๐	๘	๕๓.๓๔
ห้องสมุดวิทยาลัย	๑๐	๑๖.๖๗	๕	๑๗.๒๔	๓	๑๘.๗๕	๒	๑๓.๓๓
ห้องสมุดเฉพาะ	๒๒	๓๖.๖๖	๑๒	๔๑.๓๘	๕	๓๑.๒๕	๕	๓๓.๓๓
ห้องสมุดประชาชน	๗	๑๑.๖๗	๕	๑๗.๒๔	๒	๑๒.๕๐	—	—
รวม	๖๐	๑๐๐	๒๙	๑๐๐	๑๖	๑๐๐	๑๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๐ จะเห็นได้ว่าในบรรดาผู้ที่เคยทำงานในหอสมุดประเภทอื่นมาก่อนทั้ง ๖๐ คนนั้น ปรากฏว่ามีผู้ที่เคยทำงานในหอสมุดเฉพาะมาก่อนมีจำนวนมากกว่าหอสมุดประเภทอื่น ๆ คือร้อยละ ๓๖.๖๖ แต่เมื่อพิจารณาแยกในแต่ละกลุ่มพบว่า มีบรรณารักษ์ในกลุ่มหอสมุดกลางเพียงกลุ่มเดียวที่มีบรรณารักษ์เคยทำงานในหอสมุดเฉพาะมาแล้วเป็นจำนวนมากกว่าที่เค้ทำในหอสมุดประเภทอื่น คือมีร้อยละ ๔๐.๓๘ ในขณะที่กลุ่มหอสมุดวิทยาศาสตร์และหอสมุดคณะมีบรรณารักษ์ที่เค้ทำงานในหอสมุดวิ้งเรียนมากกว่าหอสมุดประเภทอื่น ๆ ในกลุ่มเค้ด้วยกัน คือมีร้อยละ ๓๗.๕๐ และ ๕๓.๓๘ ตามลําคับ

สำหรับระยะเวลาที่บรรณารักษ์เค้ปฏิบัติงานอยู่ในหอสมุดปัจจุบันนั้น พบว่าตั้งแต่ที่เค้ทำงานมายังไม่ถึง ๑ ปี และเค้ทำงานในหอสมุดปัจจุบันมานานถึง ๒๖ ปี ดังแสดงในตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ จำนวนบรรณารักษ์จำแนกตามระยะเวลาที่เค้ปฏิบัติงานในหอสมุดปัจจุบัน

ระยะเวลา	รวม		หอสมุดกลาง		หอสมุดวิทยาศาสตร์		หอสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑ ปี	๑๒	๖.๗๑	๗	๖.๔๒	๓	๗.๕๐	๒	๓.๒๘
๑-๔ ปี	๑๑๓	๕๓.๘๑	๕๕	๕๔.๑๓	๒๐	๕๐.๐๐	๓๔	๕๕.๗๑
๕-๘ ปี	๕๓	๒๕.๓๘	๓๑	๒๘.๔๔	๑๑	๒๗.๕๐	๑๑	๑๘.๐๓
๙-๑๖ ปี	๒๐	๙.๕๒	๑๐	๙.๑๗	๓	๗.๕๐	๗	๑๑.๔๗
๑๗-๑๖ ปี	๖	๒.๘๖	๒	๑.๘๘	๒	๕.๐๐	๒	๓.๒๘
๑๗-๒๐ ปี	๕	๒.๓๘	-	-	๑	๒.๕๐	๔	๖.๕๖
๒๐ ปีขึ้นไป	๑	๐.๔๘	-	-	-	-	๑	๑.๖๘
รวม	๒๑๐	๑๐๐	๑๐๕	๑๐๐	๔๐	๑๐๐	๒๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๑ บรรณารักษ์จำนวนเกินกว่าครึ่งคือ ๑๑๓ คน หรือร้อยละ ๕๓.๘๖ มีประสบการณ์ในการทำงานในห้องสมุดปัจจุบัน ๑-๔ ปี รองลงมาร้อยละ ๒๕.๒๕ ใ้ปฏิบัติ งานมานาน ๕-๘ ปี และมีเพียงร้อยละ ๐.๔๘ เท่านั้นที่ใ้ทำงานในห้องสมุดปัจจุบันนี้มานาน เกินกว่า ๒๐ ปี และเมื่อจำแนกในแต่ละกลุ่มก็พบว่าบรรณารักษ์มีประสบการณ์ในห้องสมุด ปัจจุบันนาน ๑-๔ ปีเป็นจำนวนสูงสุดในทุกกลุ่มเช่นเดียวกัน เป็นที่น่าสังเกตว่า ในกลุ่ม ห้องสมุดกลางซึ่งมีบรรณารักษ์อยู่เป็นจำนวนมากว่าทุกกลุ่มนั้น ไม่มีบรรณารักษ์ซึ่งใ้ทำงานมา นานเกินกว่า ๑๖ ปีอยู่เลย

การที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีอายุราชการในห้องสมุดปัจจุบันไม่นานนัก น่าจะแสดงว่า ถ้าไม่เพราะเป็นการเปลี่ยนบรรณารักษ์ใหม่ ก็น่าจะเป็นเพราะบริการห้องสมุดสมัยใหม่ เพิ่งตื่น ตั้ว มีการรับบรรณารักษ์เพิ่มหรือรับบรรณารักษ์ใหม่ ประกอบกับมีผู้สำเร็จวิชาชีพมีมากขึ้น และ ส่วนใหญ่จะเป็นบรรณารักษ์ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา เพราะมหาวิทยาลัยตั้งอัตราเงินเดือนไว้ ต่ำ

ในกรณีที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยทำงานในห้องสมุดใ้มาก่อน มีจำนวนมากว่า บรรณารักษ์ที่เคยทำงานมาแล้ว น่าจะเป็นเพราะบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ยังมีอายุราชการไม่นาน นึก คือประมาณ ๑-๔ ปี โอกาสที่ใ้ย้ายหรือเปลี่ยนงานมีไม่มากนัก และอาจเป็นเพราะคิดว่า สถานภาพของบรรณารักษ์ของสมุดมหาวิทยาลัยน่าจะดีกว่าห้องสมุดอื่น ๆ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

การศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลสูงสุดของบรรณารักษ์พบว่า บรรณารักษ์จำนวนเกินกว่าครึ่ง หรือ ร้อยละ ๕๔.๓๖ มีวุฒิปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ และร้อยละ ๓๗.๐๔ เป็นผู้ที่มีวุฒิปริญญาโทขึ้นไป ดังรายละเอียดในตารางที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๒ จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามวุฒิสูงสุด

วุฒิ	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรีสาขามนุษยศาสตร์	๑๐๓	๔๙.๐๕	๖๑	๕๕.๙๖	๑๐	๒๕.๐๐	๓๒	๕๒.๔๖
ปริญญาตรีสาขาอื่น*	๑๒	๕.๗๑	๙	๘.๒๗	๒	๕.๐๐	๑	๑.๖๔
ปริญญาตรี + อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร ชั้นสูงสาขามนุษยศาสตร์	๑๘	๘.๕๗	๕	๔.๕๕	๖	๑๕.๐๐	๗	๑๑.๔๗
ปริญญาโทสาขามนุษยศาสตร์	๒๙**	๓๓.๓๓	๒๙	๒๖.๖๐	๒๐	๕๐.๐๐	๒๐	๓๒.๗๙
ปริญญาโทสาขาอื่น	๓***	๓.๓๓	๔	๓.๖๗	๒	๕.๐๐	๑	๑.๖๔
ปริญญาเอกสาขามนุษยศาสตร์	๑	๐.๔๘	๑	๐.๙๑	—	—	—	—
รวม	๒๑๐	๑๐๐	๑๐๙	๑๐๐	๕๐	๑๐๐	๖๑	๑๐๐

*คือสาขาวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

**ในจำนวนนี้ ๔ คนมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาเฉพาะอื่นอีก ๑ สาขา

***ในจำนวนนี้ ๑ คนมีวุฒิปประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์ด้วย.

ตารางที่ ๑๒ ในจำนวนบรรณารักษ์ซึ่งมีอยู่ในทั้ง ๓ กลุ่ม จำนวน ๒๑๐ คนนั้น นอกจากบรรณารักษ์วุฒิปริญญาตรีซึ่งถือเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำแล้ว จะมีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิสูงสุดปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ร้อยละ $m.n.mn$ และในจำนวนนี้มีอยู่ ๔ คนหรือร้อยละ ๑.๙๐ ที่มีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาเฉพาะอื่นอีก ๑ สาขาด้วย มีผู้สำเร็จปริญญาเอกสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์จำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๐.๔๘ เท่านั้น

เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มห้องสมุดพบว่า นอกจากกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตแล้ว ในอีก ๒ กลุ่มที่เหลือจะมีบรรณารักษ์วุฒิปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์ ต่ำกว่าวุฒิปริญญาตรี และต่ำกว่าร้อยละ ๕๐.๐๐ ส่วนในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตมีจำนวนบรรณารักษ์วุฒิปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์มากกว่าวุฒิปริญญาอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด คือมีร้อยละ ๕๐.๐๐ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตซึ่งส่วนใหญ่เป็นบรรณารักษ์สังกัดมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้ศึกษาต่อ หรือเพราะห้องสมุดในกลุ่มนี้มีอัตราค่าจ้างที่รับผู้มีวุฒิปริญญาโท เข้ามาทำงานในห้องสมุดมาก ซึ่งแสดงว่าบริการห้องสมุดได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์ระดับต่าง ๆ ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง ๑๒ แห่ง จะปรากฏจำนวนและระดับวุฒิที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ ๑๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๓ เปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์แต่ละมหาวิทยาลัย จำแนกตามวุฒิสูงสุด

สถาบัน	จำนวน	ปริญญาตรี		ปริญญาตรี/อนุปริญญา หรือ ประกาศนียบัตร ชั้นสูงบรรณารักษ์	ปริญญาโท		ปริญญาเอก
		สาขา บรรณารักษ์ จำนวน	สาขาอื่น จำนวน		สาขา บรรณารักษ์ จำนวน	สาขาอื่น จำนวน	
เกษตรศาสตร์	๑๔	๓	—	—	๒	๑	—
ขอนแก่น	๑๒	๘	—	—	๔	—	—
จุฬาลงกรณ์ เชียงใหม่	๓๑	๑๕	—	๔	๑๑	๑	—
เชียงใหม่	๒๓	๑๖	—	๓	๔	—	—
ธรรมศาสตร์	๒๒	๑๖	—	๑	๕	—	—
มหิดล	๒๑	๑๑	—	๒	๘	—	—
รามคำแหง	๒๐	๑๐	๕	—	๔	๑	—
ศรีนครินทรวิโรฒ	๒๖	๕	—	๓	๑๖	๒	—
ศิลปากร	๑๑	๕	๒	๑	๓	—	—
สงขลานครินทร์	๔	๒	—	๑	๑	—	—
สถาบันเทคโนโลยีฯ	๕	๒	๑	๑	๑	—	—
สถาบันบัณฑิตฯ	๒๑	๖	๔	๒	๖	๒	๑
รวม	๒๑๐	๑๐๓	๑๒	๑๘	๖๕	๖	๑

จากตารางที่ ๑๓ ในจำนวนบรรณารักษ์วุฒิสูงสุดปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์ ๑๐๓ คนนั้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีจำนวนเท่า ๆ กันแห่งละ ๑๖ คน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ มีจำนวนน้อยที่สุดแห่งละ ๒ คน

จำนวนผู้มีวุฒิปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น ซึ่งได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวน ๑๒ คนนั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีจำนวนมากที่สุด ๕ คน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจำนวนผู้มีวุฒิสูงสุดปริญญาตรีบวกรับปริญญาหรือประกาศนียบัตรชั้นสูงสาขามนุษยศาสตร์ จำนวนสูงสุด ๔ คน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจำนวนแห่งละ ๓ คน นอกนั้นมีอยู่แห่งละ ๑ คนเป็นส่วนใหญ่

จำนวนบรรณารักษ์ที่มีวุฒิสูงสุดระดับปริญญาโท ๗๖ คนนั้น ปรากฏว่าในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีจำนวนสูงสุด ๑๖ คน ส่วนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และสถาบันเทคโนโลยีฯ มีจำนวนเพียงแห่งละ ๑ คน ส่วนมหาวิทยาลัยที่มีบรรณารักษ์วุฒิปริญญาโทสาขาอื่นอยู่ด้วยนั้น แต่ละแห่งจะมีอยู่เพียงจำนวนน้อย แห่งละ ๑-๒ คนเท่านั้น

มหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่งนอกจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์แล้ว จะไม่ปรากฏว่ามีบรรณารักษ์วุฒิปริญญาเอกสาขามนุษยศาสตร์อยู่เลย และที่มีอยู่ก็มีเพียง ๑ คนเท่านั้น

จากตารางที่ ๑๓ เช่นกัน จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่งมีบรรณารักษ์วุฒิปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์ เป็นจำนวนมากกว่าผู้มีวุฒิสุงกว่าระดับอื่น ๆ รวมกัน นอกจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เท่านั้นที่มีบรรณารักษ์วุฒิระดับสูงมากกว่า คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีบรรณารักษ์วุฒิสถูกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๘๐.๗๗ และสำนักบรรณสาร การพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๘ ของจำนวน บรรณารักษ์ในแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งมีอยู่ ๓๑ ๒๖ และ ๒๑ คนตามลำดับ ซึ่งอัตราส่วน ระหว่างวุฒิปริญญาตรีและวุฒิสถูกว่าปริญญาตรีในสถาบันทั้ง ๓ แห่งจะเป็นดังนี้คือ ๑๕:๑๖, ๕:๒๑ และ ๑๐:๑๑ ตามลำดับ

การมีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิสถูสูง มีความรู้ ความสามารถ จะทำให้การบริหารและ บริการห้องสมุดมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อบริการห้องสมุดได้รับความนิยม สถานภาพของ ห้องสมุดและบรรณารักษ์จะเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้การมีบรรณารักษ์วุฒิสถูสูงย่อมแสดงถึง ฐานะของห้องสมุดว่าเป็นหน่วยงานทางวิชาการ ต้องการบุคคลที่มีความสามารถเช่นเดียวกับ สาขาวิชาอื่น

จำนวนบรรณารักษ์ที่มีวุฒิสถูสูงมีเป็นจำนวนน้อย อาจเนื่องมาจากอาชีพบรรณารักษ์ไม่ ได้รับการยอมรับเช่นเดียวกับอาชีพอื่นทำให้ใหญ่เรียนวิชาชีพสาขานี้มีจำกัด หรือเพราะวุฒิสถู ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า ไม่ประสงค์ที่จะทำงานในห้องสมุดเนื่องจากความก้าวหน้าและ สถานภาพคอกว่าวุฒิสถูเช่นเดียวกันแต่อยู่ในตำแหน่งอาจารย์ จึงมักปรากฏอยู่เสมอว่าเมื่อ บรรณารักษ์ใดศึกษาเพิ่มเติมวุฒิสถูสูงขึ้น ก็จะพยายามหาโอกาสโอนเป็นตำแหน่งอาจารย์ หรือ เปลี่ยนอาชีพใหม่ซึ่งมีความก้าวหน้ามากกว่า ถ้าสถานภาพของบรรณารักษ์สูงขึ้น เทียบเท่ากับ อาจารย์แล้ว ปัญหานี้จะลดน้อยลง

สำหรับหัวหน้าบรรณารักษ์ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๕๗ คน ในห้องสมุดทั้ง ๓ กลุ่มนั้น จาก การศึกษาพบว่า มีจำนวนบรรณารักษ์ที่ยังมีวุฒิสถูสูงสุดปริญญาตรีอยู่มากกว่าครึ่งคือร้อยละ ๕๒.๖๓ นอกนั้นมีวุฒิปริญญาโทขึ้นไป ดังปรากฏในตารางที่ ๑๔

ตารางที่ ๑๔ วุฒิสถูสูงสุดของหัวหน้าบรรณารักษ์ จำแนกตามกลุ่มห้องสมุด

วุฒิ	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	ปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์	๑๙	๓๓.๓๓	—	—	—	—	๑๙
ปริญญาตรีสาขาอื่น	๒	๓.๕๑	—	—	๒	๖.๓๘	—	—
ปริญญาตรี + ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชา บรรณารักษศาสตร์	๕	๑๕.๑๕	—	—	๓	๖.๓๘	๒	๖.๖๖
ปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์	๒๒	๓๘.๖๐	๕	๑๖.๕๖	๗	๕๖.๘๕	๑๐	๒๗.๐๓
ปริญญาโทสาขาอื่น	๒	๓.๕๑	—	—	๑	๓.๖๕	๑	๒.๗๐
ปริญญาโท ๒ สาขาวิชา	๒	๓.๕๑	๑	๖.๖๖	—	—	๑	๒.๗๐
ปริญญาเอกสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์	๑	๑.๗๕	๑	๖.๖๖	—	—	—	—
รวม	๕๗	๑๐๐	๗	๑๐๐	๑๓*	๑๐๐	๓๑	๑๐๐

* ไม่ตอบคำถามข้อ ๑ กน.

ตารางที่ ๑๔ จะเห็นได้ว่า หัวหน้าบรรณารักษ์มีวุฒิสูงสุดปริญญาโท สาขา
บรรณารักษศาสตร์จำนวนมากที่สุดร้อยละ ๓๘.๖๐ รองลงมาคือปริญญาตรีสาขามหาบัณฑิต
สาขาร้อยละ ๓๓.๓๓ ส่วนปริญญาเอกสาขามหาบัณฑิตมีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ
๑.๓๕

เมื่อรวมวุฒิสูงสุดปริญญาโทสาขาอื่นด้วยแล้วก็จะปรากฏว่า ทั้ง ๓ กลุ่มห้องสมุดมี
หัวหน้าบรรณารักษ์มีวุฒิสูงสุดปริญญาโทขึ้นไปจำนวนไม่ถึงครึ่ง คือร้อยละ ๔๗.๓๗ นับว่ายังต่ำ
กว่ามาตรฐานซึ่งเสนอโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ที่กำหนดให้หัวหน้าบรรณารักษ์ควรมี
วุฒิปริญญาโทสาขามหาบัณฑิต มีเฉพาะหัวหน้าบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลางเท่า
นั้นที่บรรณารักษ์มีวุฒิสูงสุดปริญญาโทขึ้นไปครบทั้ง ๗ แห่ง การที่หัวหน้าบรรณารักษ์มีคุณวุฒิสูง
จะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้คุณภาพของห้องสมุดดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นการบริการหรือบริหาร ตลอดจน
การคัดเลือกบุคลากรอื่น ๆ และเมื่อห้องสมุดมีบรรณารักษ์ที่มีประสิทธิภาพ ผลที่ตามมาคือ
สถานภาพของห้องสมุดและบรรณารักษ์ก็จะเป็นที่ยอมรับ

สำหรับห้องสมุดที่หัวหน้าบรรณารักษ์ยังมีวุฒิปริญญาตรีอยู่นั้น น่าจะเป็นเครื่องแสดง
ว่าผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุด ไม่เข้าใจลักษณะงานของห้องสมุด เห็นว่างานของห้องสมุด
ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้มีวุฒิสูง จึงตั้งอัตราบรรณารักษ์คุณวุฒิปริญญาตรีเท่านั้น จึงทำให้มีผู้เข้าใจ
ว่าห้องสมุดมีสถานภาพต่ำกว่าหน่วยงานวิชาการอื่น

โครงการศึกษาต่อ

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า บรรณารักษ์จำนวน ๑๓๔ คน หรือร้อยละ ๒๓.๘๑ ของ
จำนวนบรรณารักษ์ทั้ง ๕๖๐ คน มีโครงการที่จะศึกษาต่อในสาขาวิชาและคุณวุฒิต่าง ๆ กัน ดัง
ปรากฏในตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ จำนวนบรรณารักษะที่ขอการศึกษาต่อ จำแนกตามระดับวุฒิที่ขอการศึกษาต่อ

โครงการศึกษาต่อ	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่างประเทศ								
ปริญญาเอกสาขาบรรณารักษศาสตร์	๒๒	๑๖.๔๒	๘	๓๖.๓๖	๗	๓๑.๘๒	๗	๓๑.๘๒
ปริญญาเอกสาขาอื่น	๓	๒.๒๔	๑	๓๓.๓๓	๒	๖๖.๖๗	—	—
การศึกษาต่อจากปริญญาโท ๑ ปี (Post Graduate)	๔	๒.๙๙	๒	๕๐.๐๐	—	—	๒	๕๐.๐๐
ปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์	๔๓	๓๒.๐๙	๒๖	๖๐.๔๗	๒	๔.๖๕	๑๕	๓๔.๘๘
ปริญญาโทสาขาอื่น	๗	๕.๒๒	๔	๕๗.๑๔	—	—	๓	๔๓.๘๖
ฝึกอบรม หรือ คุงาน	๓	๒.๒๔	—	—	๒	๖๖.๖๗	๑	๓๓.๓๓
ในประเทศ								
ปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์	๔๕	๓๓.๕๘	๒๘	๖๒.๒๒	๗	๑๕.๕๖	๑๐	๒๒.๒๒
ปริญญาโทสาขาอื่น	๗	๕.๒๒	๕	๗๑.๔๓	—	—	๒	๒๘.๕๗
รวม	๑๓๔	๑๐๐	๗๔	๕๕.๒๒	๒๐	๑๔.๙๓	๔๐	๒๙.๘๕

จากตารางที่ ๑๕ จะเห็นได้ว่าบรรณารักษ์มีโครงการศึกษาต่อจำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘๑ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ๕๖๐ คน และในบรรดาผู้ที่ต้องการศึกษาต่อ ๑๓๔ คนนั้น มีผู้ต้องการศึกษาต่อวุฒิปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศจำนวนสูงสุด ร้อยละ ๓๓.๕๘ รองลงมา ร้อยละ ๓๒.๐๙ ต้องการศึกษาคือปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์จากต่างประเทศ บรรณารักษ์ที่ต้องการศึกษาต่อวุฒิปริญญาเอกสาขาวิชาอื่น หรือต้องการเพียงได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานในต่างประเทศ มีเพียงร้อยละ ๒.๒๔

จากความต้องการของบรรณารักษ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการมีวุฒิสูงขึ้น เพื่อแสดงว่าคุณวุฒิของบรรณารักษ์มีค่าต่อกว่าวิชาชีพอื่น และเพื่อให้มีสถานภาพเป็นที่ยอมรับด้วย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในระหว่างกลุ่มจะเห็นว่า กลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตบรรณารักษ์มีโครงการที่จะศึกษาต่อเป็นจำนวนน้อย ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นเพราะมวลดประชากรในกลุ่มนี้มีอยู่น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ (๔๐ คน) แล้ว น่าจะเป็นเพราะบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตมีวุฒิปริญญาโทอยู่แล้ว เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เมื่อต้องการศึกษาต่อจึงมีโครงการที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกหรือฝึกอบรมหรือดูงานเพิ่มเติมมากกว่าบรรณารักษ์ในอีก ๒ กลุ่ม

มีบรรณารักษ์ที่ต้องการศึกษาคือปริญญาเอกสาขาวิชาอื่นเป็นจำนวนน้อย คือร้อยละ ๒.๒๔ ซึ่งในบางสาขาที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษา เช่น วิชาสัตตศาสตร์ศึกษา ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อบริการของห้องสมุดโดยตรง ส่วนในสาขาอื่นที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษาซึ่งมิใช่วิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกแล้ว น่าจะเป็นเพราะบรรณารักษ์ต้องการเปลี่ยนอาชีพเป็นอาจารย์ซึ่งมีสถานภาพดีกว่า และได้รับการยอมรับมากกว่าอาชีพบรรณารักษ์

สำหรับการศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งบรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อในประเทศมากกว่าต่างประเศนั้น น่าจะเป็นเพราะในปัจจุบันนี้มีสถาบันในประเทศ เปิดสอนวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มีคุณภาพเช่นเดียวกับในต่างประเศ และการได้ศึกษาในประเทศจะไม่ทำให้บรรณารักษ์ต้องเสียเวลาราชการและเงินเดือนติดขั้นแต่อย่างใด เนื่อง

จากสถาบันบางแห่งจะอนุญาตให้ข้าราชการไปศึกษาต่อได้เป็นพิเศษตามโอกาสโดยไม่ต้องลา เพียงแต่จะต้องขออนุญาตเป็นการภายใน แต่ทั้งนี้ใช้เป็นการลาตลอดวัน

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการในการศึกษาต่อของบรรณารักษ์ในแต่ละมหาวิทยาลัย จะปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ ๑๖

ตารางที่ ๑๖ เมื่อพิจารณาจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมดที่มีอยู่ในแต่ละมหาวิทยาลัยจะพบว่า จำนวนบรรณารักษ์ที่ต้องการศึกษาต่อและปฏิบัติงานในหอสมุดแต่ละแห่งมีมากกว่าผู้ที่ไม่ต้อง การศึกษาต่อ นอกจากมหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ และสถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เท่านั้น คือมีบรรณารักษ์ที่ต้องการศึกษาต่อหรือปฏิบัติงานเพียง ๕, ๑ และ ๕ คน หรือร้อยละ ๔๕.๔๕, ๒๐.๐๐ และ ๔๒.๘๖ ตามลำดับ ในขณะที่มหาวิทยาลัยศิลปากร มีบรรณารักษ์ที่ไม่ต้องการศึกษาต่อและไม่แน่ใจจำนวน ๖ คน หรือร้อยละ ๕๔.๕๕ สถาบัน เทคโนโลยีฯ มี ๔ คน หรือร้อยละ ๘๐.๐๐ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๑๒ คน หรือ ร้อยละ ๕๗.๑๔ แสดงว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่สนใจที่จะพัฒนาตัวเองเพื่อความก้าวหน้าทาง วิชาการและวิชาชีพ และเพื่อให้สถานภาพเป็นที่ยอมรับ

การที่จำนวนบรรณารักษ์ที่ไม่ต้องการศึกษาต่อหรือปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยทั้ง ๓ แห่งมี มากกว่าจำนวนบรรณารักษ์ที่ต้องการศึกษาต่อ น่าจะเป็นเพราะบรรณารักษ์มีคุณวุฒิสูงเหมาะกับ ความรับผิดชอบดีแล้ว เพราะต้องการเปลี่ยนอาชีพซึ่งไม่ต้องการวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ใน ชั้นสูง หรือเพราะอุปสรรคบางอย่าง เช่น อายุ ขัดต่อระเบียบการศึกษาต่อ ขาดการสนับสนุน จากผู้บริหารหรือขาดทุนอุดหนุนในหน่วยงานนี้ หรือเพราะเหตุผลส่วนตัวบางประการ ตลอดจน ความสนใจและความกระตือรือร้นของบรรณารักษ์เอง

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมถึงสถาบันการศึกษาที่บรรณารักษ์ต้องการเข้าศึกษา พบว่า บรรณารักษ์จำนวนเกินกว่าครึ่งคือ ๒๕ คน หรือร้อยละ ๕๑.๙๖ ของผู้ที่ต้องการศึกษาต่อทั้ง หมด มีความต้องการที่จะศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศในระดับวุฒิต่าง ๆ ดัง ปรากฏในตารางที่ ๑๗

ตารางที่ ๑๒ จำนวนบรรณารักษ์ที่ของ การศึกษาต่อ จำแนกตามมหาวิทยาลัย

สถาบัน	จำนวน	ของ การศึกษาต่อ		งาน สาขา บรรณารักษ์ จำนวน	ไม่แน่ใจ จำนวน	ไม่ทงการ จำนวน
		สาขา บรรณารักษ์ จำนวน	สาขาอื่น จำนวน			
เกษตรศาสตร์	๑๔	๗	๑	—	๑	๕
ขอนแก่น	๑๒	๑๐	๑	—	—	๑
จุฬาลงกรณ์	๓๑	๒๖	๒	๑	—	๒
เชียงใหม่	๒๓	๑๕	๓	—	๑	๕
ธรรมศาสตร์	๒๒	๑๒	๑	—	๑	๙
มหิดล	๒๑	๑๑	—	—	—	๑๐
รามคำแหง	๒๐	๑๒	๔	—	๒	๒
ศรีนครินทรวิโรฒ	๒๖	๑๓	๑	๑	๑	๑๐
ศิลปากร	๑๑	๒	๒	๑	—	๖
สงขลานครินทร์	๔	๓	—	—	—	๑
สถาบันเทคโนโลยีฯ	๕	๑	—	—	—	๔
สถาบันนวัตกรรม	๒๑	๗	๒	—	๓	๙
รวม	๒๑๐	๑๑๔	๑๗	๓	๕	๖๗

ตารางที่ ๑๓ จำนวนบรรณารักษณ์ที่โครงการศึกษาต่อต่างประเทศสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามวุฒิ

สถาบัน	จำนวน	วุฒิ			
		รวม	ปริญญาโท จำนวน	การศึกษาต่อจาก* ปริญญาโท ๑ ปี จำนวน	ปริญญาเอก จำนวน
เกษตรศาสตร์	๑๔	๒	—	๑	๑
ขอนแก่น	๑๒	๓	๑	—	๒
จุฬาลงกรณ์	๓๑	๕	๔	๑	๔
เชียงใหม่	๒๓	๑๑	๑๐	—	๑
ธรรมศาสตร์	๒๒	๑๒	๑๑	—	๑
มหิดล	๒๑	๕	๖	๒	๑
รามคำแหง	๒๐	๑๐	๖	—	๔
ศรีนครินทรวิโรฒ	๒๖	๗	๑	—	๖
ศิลปากร	๑๑	๒	๒	—	—
สงขลานครินทร์	๔	๒	๑	—	๑
สถาบันเทคโนโลยีฯ	๕	—	—	—	—
สถาบันบัณฑิต	๒๑	๒	๑	—	๑
รวม		๖๔	๔๓	๔	๒๓
ร้อยละ		๑๐๐	๖๒.๓๒	๕.๘๐	๓๑.๘๘

* คือการศึกษาชั้น Post Graduate.

ตารางที่ ๑๓ ในจำนวนผู้ที่ต้องการศึกษาต่อต่างประเทศ เฉพาะสาขาวิชา
 บรรณารักษศาสตร์ทั้ง ๒๕ คนนั้น บรรณารักษศาสตร์ศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต้องการศึกษาต่อ
 ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกสูงสุดจำนวน ๑๒ คน หรือร้อยละ ๑๓.๓๓ รองลงมาคือ
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๑๑ คน หรือร้อยละ ๑๕.๕๕ ส่วนวุฒิระดับปริญญาเอกนั้น บรรณารักษ
 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความต้องการศึกษาต่อมากที่สุด ๖ คน หรือร้อยละ ๘.๓๓
 สำหรับบรรณารักษศาสตร์ศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ นั้นไม่มี
 ผู้สนใจศึกษาต่อวุฒิปริญญาเอกอยู่เลย น่าจะเนื่องจากเหตุผล เช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วใน
 ตารางที่ ๑๒ จึงมีผู้สนใจที่จะศึกษาต่อจำนวนน้อย ไม่ว่าจะเป็นวุฒิระดับปริญญาโทหรือปริญญา
 เอก

ตารางที่ ๑๔ จำนวนบรรณารักษที่เคยได้รับการฝึกอบรมหรืองานเกี่ยวกับวิชาชีพ จำแนก
 ตามสถาบันที่ได้รับการฝึกอบรม

สถาบัน	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่างประเทศ	๒๒	๑๕.๕๓	๑๒	๒๑.๐๕	๓	๑๓.๐๔	๗	๒๑.๒๑
ในประเทศ	๖๕	๕๓.๕๒	๒๕	๕๐.๘๘	๑๘	๓๘.๒๖	๑๘	๕๕.๕๕
ต่างประเทศและ ในประเทศ	๒๖	๒๓.๐๑	๑๖	๒๘.๐๓	๒	๘.๖๐	๘	๒๔.๒๔
รวม	๑๑๓	๑๐๐	๕๓	๑๐๐	๒๓	๑๐๐	๓๓	๑๐๐

การฝึกอบรม หรือดูงาน

จากตารางที่ ๑๘ ในจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ๒๐๐ คน มีบรรณารักษ์จำนวน ๑๑๓ คน หรือร้อยละ ๕๓.๘๐ เคยได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษ์มาแล้ว ในจำนวนนี้จำแนกได้เป็นบรรณารักษ์ที่เคยได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานวิชาชีพบรรณารักษ์ภายในประเทศจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ ๕๗.๕๒ ส่วนบรรณารักษ์ที่เคยได้รับการฝึกอบรมหรือดูงานในต่างประเทศมีร้อยละ ๑๙.๕๗ ทั้งนี้รวมถึงการฝึกอบรมและดูงานที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า เมื่อพิจารณาโดยละเอียดในแต่ละกลุ่มของสมุดก็จะพบลักษณะเช่นเดียวกันนี้ กล่าวคือบรรณารักษ์เคยได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพจากสถาบันในประเทศจำนวนมากที่สุดในทุกกลุ่ม

เมื่อไม่รวมถึงการฝึกอบรมที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแล้ว นับได้ว่ากิจกรรมด้านนี้ของบรรณารักษ์ยังไม่กว้างขวางนัก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะมีทุนอุดหนุนประเภทนี้สำหรับบรรณารักษ์จำนวนจำกัด ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการฝึกอบรมหรือดูงานในต่างประเทศ หรือมีองค์กรต่าง ๆ ภายในประเทศจำนวนน้อยที่จะให้บริการด้านนี้แก่บรรณารักษ์ได้ ทั้งยังอาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นความสำคัญน้อยกว่าสาขาวิชาอื่น ไม่สนับสนุนและส่งเสริมเท่าที่ควร จึงอาจทำให้มีมุมมองว่าบรรณารักษ์ไม่สนใจและกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเอง เช่นกลุ่มวิชาชีพอื่น

การปฏิบัติงานห้องสมุด

บรรณารักษ์ในห้องสมุดทั้ง ๓ กลุ่ม ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๗.๖๒ ปฏิบัติงานห้องสมุดสัปดาห์ละ ๓๕-๔๐ ชั่วโมง ส่วนบรรณารักษ์ที่มีชั่วโมงปฏิบัติงานห้องสมุดสัปดาห์ละ ๗-๑๐ ชั่วโมง มีอยู่ร้อยละ ๑๓.๓๓ ทั้งนี้เพราะได้ปฏิบัติงานห้องสมุดเป็นบางเวลาเท่านั้น และส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งอาจารย์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และมีบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานห้องสมุดสัปดาห์ละกว่า ๔๐ ชั่วโมงอยู่ร้อยละ ๙.๐๕ ส่วนใหญ่เป็นบรรณารักษ์ของมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ ซึ่งจะท่องเที่ยวและให้บริการแก่นิสิตภาคค่ำด้วย

ในการปฏิบัติงานของหอสมุดนั้น บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบคนละมากกว่า ๑ อย่าง ดังปรากฏในตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ

ลักษณะของ หอสมุด	รวม		หอสมุดกลาง		หอสมุด วิทยาเขต		หอสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
งานบริหาร	๓๐	๓๓.๓๓	๒๓	๒๑.๑๐	๑๔	๓๕.๐๐	๓๓	๕๔.๑๐
งานบริการ	๑๓๒	๖๒.๘๖	๖๒	๕๖.๘๘	๒๕	๖๒.๕๐	๔๕	๗๓.๓๓
งานเทคนิค	๑๖๑	๗๖.๖๗	๘๑	๗๔.๓๑	๓๑	๗๗.๕๐	๔๙	๘๐.๓๓
งานธุรการ	๑	๐.๔๘	—	—	๑	๒.๕๐	—	—

ตารางที่ ๑๕ เมื่อพิจารณารวมบรรณารักษ์ซึ่งประจำทำงานอยู่ในหอสมุดทุกกลุ่มแล้วจะเห็นว่า บรรณารักษ์จำนวนสูงสุดร้อยละ ๗๖.๖๗ ปฏิบัติงานด้านเทคนิคในหอสมุด รองลงมา ร้อยละ ๖๒.๘๖ ทำงานด้านบริการ และจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๐.๔๘ ทำงานด้านธุรการ เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มก็จะปรากฏลักษณะ เช่นเดียวกันนี้คือ บรรณารักษ์ทำงาน

งานเทคนิคมากกว่างานประเภทอื่นในทุกกลุ่ม มีบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตเพียงกลุ่มเดียวที่ของปฏิบัติงานด้านธุรการควย

การที่บรรณารักษ์คนเดียวยังคงต้องปฏิบัติงานหลายหน้าที่อยู่นั้น สาเหตุสำคัญคือบุคลากรห้องสมุดยังไม่เพียงพอกับปริมาณงานและการให้บริการ อย่างน้อยที่สุดบรรณารักษ์เกือบทุกแห่งต้องทำหน้าที่ทั้งในด้านการบริหารและด้านเทคนิค โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดคณะที่มีบรรณารักษ์เพียงคนเดียว สำหรับหัวหน้าบรรณารักษ์นั้นว่าได้ทำงานบริหารอย่างจริงจังจะมีเฉพาะในห้องสมุดที่มีฐานะเป็นสำนักวิชาการเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะจำนวนบุคลากรในห้องสมุดและการจัดรูปแบบการบริหารห้องสมุดเปิดโอกาสให้ทำเช่นนั้นได้

การที่บรรณารักษ์ต้องทำงานหลายหน้าที่ จะทำให้ไม่มีเวลาได้กำหนดนโยบายปรับปรุงบริการและกิจกรรมห้องสมุด หรือมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ตลอดจนไม่มีเวลาพิจารณาตนเอง ซึ่งจะเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารและอาจารย์อื่น ๆ เห็นว่างานบรรณารักษ์มีใช้งานวิชาการอย่างแท้จริง บรรณารักษ์ไม่มีผลงานอย่างใดอย่างหนึ่งเด่นชัด เมื่อมีผู้เข้าใจเช่นนี้ก็ย่อมมีผลที่ทำให้สถานภาพของบรรณารักษ์ไม่ได้รับการสนับสนุนเช่นกัน

งานสอน

นอกจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบประจำในห้องสมุดแล้ว บรรณารักษ์จำนวน ๙๔ คน หรือร้อยละ ๓๕.๒๔ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ๒๑๐ คนที่มีชั่วโมงสอนในชั้นเรียนอีกควย ดังปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่สอน และจำนวนชั่วโมงสอน ในตารางที่ ๒๐

ตารางที่ ๒๐ จำนวนบรรณารักษณ์ชั่วโมงสอนในชั้นเรียน จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา (ชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์)	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	ศึกษาวรรณารักษณ์ศาสตร์ ๑-๓ ชั่วโมง	๒๒	๒๙.๓๓	๑๒	๔๐.๐๐	๒	๙.๖๙	๘
๔-๖ ชั่วโมง	๓๒	๔๓.๒๔	๑๖	๕๓.๓๓	๑๔	๕๓.๘๕	๒	๑๑.๑๑
๗-๙ ชั่วโมง	๕	๖.๗๖	๒	๖.๖๗	๒	๙.๖๙	๑	๕.๕๖
มากกว่า ๑๐ ชั่วโมง	๙	๙.๕๖	—	—	๙	๓๖.๙๒	—	—
วิชาอื่น ๆ								
๑-๓ ชั่วโมง	๖	๘.๑๑	—	—	๑	๓.๘๕	๕	๒๖.๙๘
๔-๖ ชั่วโมง	๒	๒.๗๐	—	—	—	—	๒	๑๐.๑๑
รวม	๙๔	๑๐๐	๓๐	๑๐๐	๒๖	๑๐๐	๑๘	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๐ จะเห็นได้ว่า ในจำนวนบรรณารักษณ์ที่มีชั่วโมงสอนทั้ง ๓๔ คนนั้น บรรณารักษณ์ที่สอนวิชาบรรณารักษณ์ศาสตร์สัปดาห์ละ ๔-๖ ชั่วโมงอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ ๔๓.๒๔ บรรณารักษณ์ที่สอนวิชาบรรณารักษณ์ศาสตร์ ๓-๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์มีอยู่ร้อยละ ๖.๓๖ ส่วนบรรณารักษณ์ที่สอนวิชาอื่นซึ่งได้แก่วิชาภาษาอังกฤษและสังคมศาสตร์ มีอยู่ ร้อยละ ๑๐.๘๑ และสอนไม่เก็บสัปดาห์ละ ๖ ชั่วโมง เป็นที่น่าสังเกตว่ามีบรรณารักษณ์ในกลุ่ม หองสมุดศึกษาเขตเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่มีชั่วโมงสอนสัปดาห์ละมากกว่า ๑๐ ชั่วโมง ทั้งนี้ เพราะการสอนนี้สัปดาห์ค่าควย

จะเห็นได้ว่าในจำนวนบรรณารักษณ์ ๓๒ คนที่มีชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ ๔-๖ ชั่วโมงนั้น เป็นบรรณารักษณ์ในกลุ่มหองสมุดกลางจำนวนครึ่งหนึ่ง ๑๖ คน หรือร้อยละ ๕๐.๐๐ ซึ่งทั้งนี้ เพราะเป็นหองสมุดในสังกัดมหาวิทยาลัยที่มีภาควิชาบรรณารักษณ์ศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ และใน กลุ่มนี้จะมีบรรณารักษณ์ที่เป็นตำแหน่งอาจารย์ของภาควิชาด้วย กลุ่มหองสมุดศึกษาเขตซึ่งมี จำนวนรองลงมา ๑๔ คน หรือร้อยละ ๔๖.๘๘ นั้น เพราะในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒซึ่ง มีบรรณารักษณ์อยู่ในกลุ่มนี้มากที่สุด ๒๖ คนนั้น บังคับให้ติดต่อโรงเรียนวิชาบรรณารักษณ์ศาสตร์ เบื้องตนควย

นอกจากจะมีชั่วโมงสอนในมหาวิทยาลัยที่บรรณารักษณ์ประจำทำงานอยู่แล้ว มี บรรณารักษณ์จำนวนน้อยเพียง ๒๓ คน หรือร้อยละ ๑๐.๕๕ ของจำนวนบรรณารักษณ์ทั้งหมดที่เคย ได้รับเชิญให้ไปสอนหรือบรรยายในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อีกด้วย ในจำนวนบรรณารักษณ์ที่ เคยได้รับเชิญให้ไปสอนนอกสถาบันจำนวน ๒๓ คนนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๑.๓๐ สอนวิชา บรรณารักษณ์ศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบในระหว่างกลุ่มหองสมุดพบว่า บรรณารักษณ์ในกลุ่ม หองสมุดกลางและหองสมุดคณะเคยได้รับเชิญให้สอนวิชาบรรณารักษณ์ศาสตร์ในสถาบันการศึกษา อื่น ๆ จำนวนเท่า ๆ กัน ๘ คน หรือร้อยละ ๓๔.๓๕ และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีบรรณารักษณ์ใน กลุ่มหองสมุดคณะเท่านั้นที่เคยได้รับเชิญให้สอนวิชาอื่น ๆ นอกจากวิชาบรรณารักษณ์ศาสตร์ จำนวน ๒ คน หรือร้อยละ ๘.๗๐

การที่บรรณารักษ์ที่มีชั่วโมงสอนอย่าง เป็นทางการบ้างทั้งในและนอกสถาบัน หรือ การได้รับเชิญให้เป็นผู้บรรยายพิเศษเป็นครั้งคราว ย่อมทำให้ผู้ร่วมงานอื่น ๆ หรือผู้บริหาร มองเห็นความสามารถของบรรณารักษ์ เป็นการสนับสนุนสถานภาพทางวิชาการบรรณารักษ์ ทำให้บรรณารักษ์ได้เพิ่มพูนความรู้และมีความตื่นตัวในการทำงาน แต่ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้ผลงาน หองสมุดในฐานะบรรณารักษ์ลดลงแต่อย่างใด เพราะโดยปกติจำนวนบรรณารักษ์ที่ หองสมุดก็มีจำกัดอยู่แล้ว

แต่จากข้อเท็จจริงในตารางที่ ๒๐ ปรากฏว่าในจำนวนบรรณารักษ์ที่มีชั่วโมงสอนทั้ง ๗๔ คนนั้น จะเห็นว่าจำนวนเกินกว่าครึ่งหรือร้อยละ ๕๘.๘๖ ที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สืบาค่าหัดละ ๔-๑๐ ชั่วโมงหรือกว่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้คงจะปฏิบัติงานหองสมุดได้ไม่เต็มที่ ซึ่ง จะเป็นผลให้ประสิทธิภาพของหองสมุดค่อยลดลง เมื่อบริการไม่ได้รับความนิยมนักจะเป็นผล โดยตรงต่อสถานภาพของหองสมุดและบรรณารักษ์ด้วย แม้วางานสอนจะเป็น เครื่องแสดงถึง ความสามารถด้านวิชาการ แต่การสอนมากและเป็นผลเสียต่อบริการหองสมุดก็น่าจะพิจารณา ให้ใหม่จำนวนชั่วโมงสอนน้อยลง

งานวิจัยและเรียบเรียง

นอกจากงานสอนแล้ว บรรณารักษ์ยังได้ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงผลงาน ทางวิชาการอีกด้วย จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าบรรณารักษ์มีผลงานทางวิชาการอยู่จำนวนค่อนข้างน้อย คือมีเพียง ๕๖ คน หรือร้อยละ ๒๖.๗๐ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ๒๑๐ คน และในจำนวนนี้เป็นบรรณารักษ์ในกลุ่มหองสมุดกลางมากกว่าครึ่งคือ ๓๐ คน หรือร้อยละ ๕๓.๕๗ และบรรณารักษ์ในกลุ่มหองสมุดวิทยาเขตและหองสมุดคณะ กลุ่มละ ๑๓ คน หรือ ร้อยละ ๒๓.๒๑ ที่มีผลงานด้านวิชาการ ปริมาณผลงานด้านวิชาการของบรรณารักษ์มีทั้งหมด ๒๘๗ ชิ้น เรื่อง ซึ่งจะมีทั้งสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาอื่น ดังรายละเอียดใน ตารางที่ ๒๑

ตารางที่ ๒๑ จำนวนผลงานทางวิชาการของบรรณารักษ์ จำแนกตามลักษณะชนิดของงานและสาขาวิชา

ผลงาน วิชาการ	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุดวิทยาเขต				ห้องสมุดคณะ					
	จำนวน	ร้อยละ	สาขา บรรณารักษ์	สาขาอื่น	สาขา บรรณารักษ์	สาขาอื่น	สาขา บรรณารักษ์	สาขาอื่น	สาขา บรรณารักษ์	สาขาอื่น				
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
ตำรา	๒๘	๕.๗๖	๑๔	๕๐.๐๐	๒	๗.๑๔	๕	๑๗.๘๖	—	—	๑	๓.๕๗	๖	๒๑.๔๓
รายงานเสนอ ต่อที่ประชุม	๑๔	๔.๘๘	๕	๓๕.๗๒	—	—	๑	๗.๑๔	—	—	๗	๕๐.๐๐	๑	๗.๑๔
บทความทาง วิชาการ	๑๔๑	๔๕.๑๓	๔๐	๒๘.๓๗	๓	๒.๑๓	๑๐	๗.๐๕	๑๘	๑๒.๗๗	๔๒	๒๙.๗๕	๒๘	๑๙.๘๖
งานวิจัย	๔๑	๑๔.๒๘	๑๕	๓๖.๕๙	๙	๒๑.๙๕	๒	๔.๘๘	—	—	๑๔	๓๔.๑๕	๑	๒.๔๔
งานแปล	๔๗	๑๖.๓๘	๙	๑๙.๑๕	๒๖	๕๓.๑๙	๒	๔.๒๖	๒	๔.๒๖	๓	๖.๓๘	๖	๑๒.๗๗
อื่น ๆ*	๑๖	๕.๕๗	๑๓	๘๑.๒๕	—	—	๒	๑๒.๕๐	—	—	๑	๖.๒๕	—	—
รวม	๒๘๗	๑๐๐	๙๖	๓๓.๔๕	๓๙	๑๓.๕๙	๒๒	๗.๖๗	๒๐	๖.๙๗	๖๕	๒๓.๖๙	๔๒	๑๔.๖๓

* ใ้แก่ภูมิและบทความออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง.

จากตารางที่ ๒๐ ในจำนวนผลงานวิจัยและเรียบเรียงของบรรณารักษ์ ๕๖ คน ทั้งในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาอื่น รวม ๒๕๗ ชื่อเรื่องนั้น เป็นบทความทางวิชาการ เป็นจำนวนเกือบครึ่งคือร้อยละ ๔๕.๑๓ รองลงมาคืองานแปลร้อยละ ๑๖.๓๘ ส่วนรายงานเสนอข้อที่ประชุมวิชาการมีจำนวนร้อยละ ๔.๘๘ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลงานของบรรณารักษ์ในแต่ละกลุ่มพบว่า บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลางมีผลงานสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ร้อยละ ๓๓.๔๕ ซึ่งมากกว่าอีก ๒ กลุ่ม ในขณะที่บรรณารักษ์กลุ่มห้องสมุดคณะมีผลงานสาขาวิชาอื่นคือร้อยละ ๑๔.๖๓ ซึ่งมากกว่าอีก ๒ กลุ่ม และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลงานแต่ละประเภทเฉพาะในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ในแต่ละกลุ่ม จะพบว่าบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลางมีผลงานมากกว่าบรรณารักษ์ในอีก ๒ กลุ่ม ยกเว้นรายงานเสนอข้อที่ประชุม และบทความทางวิชาการที่บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดคณะจะมีมากกว่า

โดยเฉลี่ยบรรณารักษ์จะมีผลงานทางวิชาการรายละ ๑.๓๗ ชื่อเรื่อง และอัตราเฉลี่ยผลงานของบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดคณะซึ่งมีอยู่ ๒๑ คน จะสูงกว่าอัตราเฉลี่ยผลงานของบรรณารักษ์ในอีก ๒ กลุ่ม คือมีรายละ ๑.๘ ชื่อเรื่อง ในขณะที่อัตราเฉลี่ยผลงานของบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลางและห้องสมุดวิทยาเขตมีรายละ ๑.๒๔ และ ๑.๐๕ ชื่อเรื่องตามลำดับ

อาจกล่าวได้ว่า จำนวนบรรณารักษ์ที่มีผลงานวิชาการยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะลักษณะงานบรรณารักษ์ไม่อำนวยให้มีโอกาสที่จะทำกิจกรรมเช่นนั้นได้ หรือบรรณารักษ์ไม่สนใจที่จะเผยแพร่ผลงานวิชาการของตน ไม่มีวุฒิและประสบการณ์มากพอที่จะคิดว่าเรียบเรียง ตลอดจนอาจไม่มีแรงจูงใจเช่นค่าตอบแทนต่าง ๆ เป็นต้น ในกรณีที่มหาวิทยาลัยต้องการให้มีผลงานเรียบเรียงทางวิชาการ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนขั้นและตำแหน่ง เช่นที่อาจารย์ต้องปฏิบัติ ก็ควรจะได้แจ้งให้บรรณารักษ์ทราบ เพื่อจะได้ถือเป็นแนวปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม ผลงานเรียบเรียงที่ปรากฏน่าจะเป็นเครื่องส่งเสริมให้ผู้อื่นเห็นความ

สามารถของบรรณารักษ์ และเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยยกสถานะภาพของบรรณารักษ์ให้ดีขึ้น

กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาชีพ

เมื่อศึกษาถึงความสนใจของบรรณารักษ์ที่มีต่อสมาคม ชมรมวิชาชีพ หรือวิชาการต่าง ๆ พบว่าในจำนวนบรรณารักษ์ทั้ง ๒๕๐ คนนั้น มีบรรณารักษ์เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพหรือชมรมต่าง ๆ จำนวน ๕๔ คน หรือร้อยละ ๔๔.๗๖ ในจำนวนนี้เป็นบรรณารักษ์ประจำทำงานอยู่ในกลุ่มห้องสมุดกลาง ๔๓ คน ห้องสมุดวิทยาสเขต ๑๗ คน และห้องสมุดคณะ ๓๔ คน ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ ๒๒

จากตารางที่ ๒๒ จะเห็นได้ว่าในบรรดาผู้ที่ เป็นสมาชิกสมาคมต่าง ๆ ๕๔ คนนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๘.๗๒ เป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย รองลงมา ร้อยละ ๘.๕๑ เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพอื่น ๆ เช่น สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย สมาคมอาจารย์คุ่มศึกษา สมาคมผู้บริหารงานบุคคล สมาคมนักบัญชี สมาคมคณิตศาสตร์ สมาคมการศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์ และสมาคมครูศาสตร์สัมพันธ์ เป็นต้น มีบรรณารักษ์เป็นสมาชิกสมาคมนักเรียนเก่าในต่างประเทศอยู่เพียงร้อยละ ๒.๑๓ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในระหว่างกลุ่มพบว่า บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดคณะมีความสนใจในสมาคมวิชาชีพอื่น และสมาคมวิชาการสาขาอื่นมากกว่าบรรณารักษ์ในอีก ๒ กลุ่ม

แม้ว่าจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพและวิชาการอื่น ๆ ในกลุ่มห้องสมุดคณะจะมากกว่ากลุ่มอื่นอีก ๒ กลุ่ม ซึ่งน่าจะเป็นเพราะบรรณารักษ์ห้องสมุดมีความรู้สาขาวิชาเฉพาะอื่น ๆ อยู่ด้วย เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ รัฐศาสตร์ เป็นต้น จึงสนใจในสมาคมสาขาวิชาการเหล่านั้นด้วย แต่บรรณารักษ์ในกลุ่มนี้ก็ยังคงให้ความสนใจต่อวิชาชีพบรรณารักษ์เช่นเดียวกัน กล่าวคือได้เป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดในต่างประเทศ และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ร้อยละ ๕๐.๐๐ และ ๓๒.๔๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๒ การ เป็นสมาชิกสมาคมหรือชมรมวิชาชีพของบรรณารักษ์

สมาคม	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาคมห้องสมุดในต่างประเทศ	๔	๔.๒๖	๒	๕๐.๐๐	—	—	๒	๕๐.๐๐
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย	๓๔	๓๘.๓๒	๓๕	๔๓.๓๐	๑๕	๒๐.๒๓	๒๔	๓๒.๔๓
สมาคมห้องสมุดในท้องถิ่น	๔	๔.๒๖	๔	๑๐๐	—	—	—	—
สมาคมวิชาชีพอื่น	๘	๘.๕๑	๒	๒๕.๐๐	๒	๒๕.๐๐	๔	๕๐.๐๐
สมาคมวิชาการสาขาอื่น	๓	๓.๔๕	๓	๑๐๐.๐๐	—	—	—	—
สมาคมนักเรียนเก่าในประเทศไทย	๓	๓.๔๕	๒	๖๖.๖๗	๑	๓๓.๓๓	—	—
สมาคมนักเรียนเก่าต่างประเทศ	๒	๒.๑๖	๑	๕๐.๐๐	—	—	๑	๕๐.๐๐
อื่น ๆ*	๖	๖.๖๖	๓	๕๐.๐๐	—	—	๓	๕๐.๐๐

*ได้แก่ สมาคมไทยอเมริกัน, สมาคมสตรีอุดมศึกษา และสมาคมผู้ปกครองและครู.

ในการเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่ามีบรรณารักษ์จำนวนน้อย เพียง ๒๕ คน หรือร้อยละ ๒๖.๖๐ ของจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นสมาชิกทั้งหมดที่เคยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในสมาคม และในจำนวนนี้เป็นบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลาง ๑๔ คน หรือร้อยละ ๑๔.๘๘ ที่ได้เคยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในสมาคม ซึ่งมากกว่าบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาศาสตร์และห้องสมุดคณะ ตำแหน่งต่าง ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งได้แก่อุทยานายกของสมาคม เลขานุการ กรรมการวิเทศสัมพันธ์ กรรมการเผยแพร่วิชาการ กรรมการวิจัย กรรมการพิจารณาจัดทำสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

บรรณารักษ์ทั้งที่เป็นและมีได้เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพ ได้ให้ความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาคมได้จัดขึ้นเป็นครั้งคราวไม่มากนัก คือมีเพียง ๖๘ คน หรือร้อยละ ๓๒.๓๘ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ๒๑๐ คน ในจำนวนนี้เป็นบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลาง ๓๖ คน ห้องสมุดวิทยาศาสตร์ ๑๐ คน และกลุ่มห้องสมุดคณะอีก ๒๒ คน กิจกรรมต่าง ๆ ที่บรรณารักษ์ได้มีส่วนร่วม ปรากฏในตารางที่ ๒๓

ตารางที่ ๒๓ จำนวนบรรณารักษ์ที่ร่วมในกิจกรรมของสมาคมวิชาชีพ จำแนกตามประเภทของกิจกรรม

กิจกรรม	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุดวิทยาศาสตร์เขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวมประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ	๖๐	๘๘.๒๔	๓๑	๘๖.๑๑	๑๒	๓๐.๐๐	๑๗	๓๓.๓๓
เขียนบทความในวารสาร	๑๒	๑๗.๖๕	๕	๑๑.๑๑	—	—	๕	๑๖.๖๖
เป็นวิทยากร	๕	๗.๖๙	๕	๑๑.๑๑	๓	๗.๕๐	๒	๓.๗๐
อื่น ๆ	๘	๑๑.๗๖	๕	๑๑.๑๑	—	—	๓	๕.๕๖

จากตารางที่ ๒๓ ในบรรดาบรรณารักษ์ที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมทั้ง ๒๘ คนนั้น บรรณารักษ์ได้ร่วมมือในกิจกรรมเหล่านั้นคนละมากกว่า ๑ อย่าง ซึ่งในบรรดากิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นบรรณารักษ์ได้ร่วมมือในการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการมากที่สุด ร้อยละ ๘๘.๒๔ รองลงมาคือการเขียนบทความในวารสารร้อยละ ๑๖.๖๕ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เป็นบรรณาธิการจัดทำสิ่งพิมพ์ของสมาคม เป็นกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นครั้งคราว เป็นต้น มีร้อยละ ๑๑.๑๒ เป็นที่น่าสังเกตว่าบรรณารักษ์ที่ประจำทำงานอยู่ในห้องสมุดวิทยาเขตนี้ ได้เข้าร่วมในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เพียง ๒ ประเภทเท่านั้น น่าจะเป็นเพราะบรรณารักษ์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีสถานที่ทำงานในต่างจังหวัด โอกาสที่จะร่วมในกิจกรรมของสมาคมซึ่งส่วนใหญ่จัดในกรุงเทพฯ ย่อมมีน้อย

จะเห็นได้ว่าความสนใจในการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพคหี หรือการร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาคมเหล่านั้นจัดขึ้นก็คหี ยังนับว่าไม่กว้างขวางนัก ทั้งนี้ น่าจะแสดงว่าบรรณารักษ์ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สมาคมเป็นอำนาจต่อรอง (Pressured Group) ในปัญหาต่าง ๆ ไม่เห็นความสำคัญที่จะใช้สมาคมเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และประสบการณ์ ประกอบกับสมาคมวิชาชีพสำหรับบรรณารักษ์โดยเฉพาะในประเทศไทยเพิ่งจะมีเพียง ๑ สมาคม ไม่เปิดโอกาสให้บรรณารักษ์ได้เลือกเป็นสมาชิกได้ตามประเภทหรือลักษณะงานที่ทำอยู่ หรือเพราะสมาคมห้องสมุดขาดการประชาสัมพันธ์ ไม่มีการรณรงค์ที่บรรณารักษ์คิดว่าจะเป็นประโยชน์ในการเป็นสมาชิก ตลอดจนอาจเนื่องจากผู้บริหารไม่สนับสนุนให้บรรณารักษ์ได้ปลีกเวลาจากการปฏิบัติงานประจำไปร่วมกิจกรรมของสมาคมฯ ได้

กิจกรรมทางวิชาการ

นอกจากงานสอนและกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษ์โดยตรงแล้ว จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าบรรณารักษ์จำนวนน้อยเพียง ๒๓ คน หรือร้อยละ ๓๐.๐๐ เท่านั้นที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการวิชาการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ดังปรากฏในตารางที่ ๒๔

ตารางที่ ๒๔ จำนวนบรรณารักษะที่ได้รับแต่งตั้ง เป็นกรรมการวิชาการ จำแนกตามลักษณะชนิดของงาน

ประเภทกรรมการ	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรรมการห้องสมุด	๔๙	๗๗.๗๗	๑๖	๓๒.๖๕	๑๒	๒๔.๔๙	๒๑	๔๒.๘๖
กรรมการควบคุมการวิจัย	๙	๑๔.๒๙	๑	๑๑.๑๑	๖	๖๖.๖๗	๒	๒๒.๒๒
กรรมการร่างและพิจารณาหลักสูตร	๘	๑๒.๖๙	๓	๓๗.๕๐	๕	๖๒.๕๐	—	—
กรรมการจัดทำสิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัย	๑๕	๒๓.๘๑	๗	๔๖.๖๗	๕	๓๓.๓๓	๓	๒๐.๐๐
กรรมการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	๓	๔.๗๖	๓	๑๐๐	—	—	—	—
กรรมการอื่น ๆ	๑๖	๒๕.๔๐	๗	๔๓.๗๕	๑	๖.๒๕	๘	๕๐.๐๐

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ ๒๔ จะเห็นได้ว่าในบรรดาผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการต่าง ๆ จำนวน ๒๓ คนนั้น บรรณารักษ์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการที่อยู่ในสายวิชาชีพโดยตรง คือคณะกรรมการหอสมุด มากที่สุดร้อยละ ๗๗.๗๗ รองลงมาคือคณะกรรมการจัดทำสิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัย ร้อยละ ๒๓.๔๖ บรรณารักษ์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการวิเทศและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ ๔.๗๖ ส่วนคณะกรรมการอื่น ๆ ซึ่งบรรณารักษ์เป็นกรรมการประเภทละ ๑ คน ได้แก่ คณะกรรมการบริการวิชาการ คณะกรรมการโครงการต่าง ๆ ตามสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นต้น รวมแล้วมีร้อยละ ๒๕.๔๐

เป็นที่น่าสังเกตว่า บรรณารักษ์ในกลุ่มหอสมุดวิทยาเขตใต้เป็นกรรมการควบคุมการวิจัย และกรรมการร่างและพิจารณาหลักสูตร มากกว่าบรรณารักษ์ในอีก ๒ กลุ่ม คือมีร้อยละ ๖๖.๖๗ และ ๖๒.๕๐ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ในกลุ่มนี้มีวุฒิปริญญาโท และมีตำแหน่งเป็นอาจารย์อยู่มาก

การเป็นคณะกรรมการวิชาการย่อมขึ้นกับวุฒิ ประสบการณ์ ตำแหน่ง และความสนใจของบรรณารักษ์ด้วย ดังจะเห็นได้ว่าในบรรดากรรมการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น หัวหน้าบรรณารักษ์จะโดยรวม เป็นกรรมการคณะใดคณะหนึ่งอยู่ด้วยทุกคน กิจกรรมทางวิชาการต่างๆ ที่บรรณารักษ์ได้มีส่วนร่วมในมหาวิทยาลัยจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ที่มีต่อสถาบัน และเป็นเครื่องชี้ว่าผู้บริหารได้ให้ความสำคัญต่อสถานภาพวิชาการของบรรณารักษ์ด้วย

สิทธิและผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ

เงินเดือน

อัตราเงินเดือนขั้นต้นของบรรณารักษ์ไม่ว่าจะมีสถานภาพเป็นข้าราชการพลเรือนประเภทใดหรือลูกจ้างประจำ เป็นไปตามเกณฑ์ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้กำหนดไว้สำหรับผู้สำเร็จปริญญาสาขาต่าง ๆ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าอัตราเงินเดือน

ปัจจุบันต่ำสุดของบรรณารักษ์ที่ได้รับบัญชีคือ ๑,๓๕๐ บาท และสูงสุด ๓,๒๖๐ บาท ดังแสดงในตารางที่ ๒๕-๒๖

ตารางที่ ๒๕ จะเห็นได้ว่า บรรณารักษียอดละ ๕๐.๓๒ มีรายได้จากเงินเดือนปัจจุบันระหว่าง ๑,๓๕๐-๒,๑๐๐ บาท เป็นที่น่าสังเกตว่าบรรณารักษ์จำนวนน้อยมากเพียงร้อยละ ๓.๓๕ เท่านั้นที่มีรายได้เดือนละ ๕,๑๓๕ บาทขึ้นไป

เมื่อเปรียบเทียบอัตราเงินเดือนของบรรณารักษ์ในแต่ละมหาวิทยาลัย ดังปรากฏในตารางที่ ๒๖ พบว่าในบรรดาผู้ที่มิเงินเดือนระหว่าง ๑,๓๕๐-๒,๑๐๐ บาทนั้น จุดลดกรรมมหาวิทยาลัย มีจำนวนมากที่สุด ๑๓ คน หรือร้อยละ ๑๖.๐๔ ส่วนในบรรดาผู้ที่มิเงินเดือนระหว่าง ๕,๑๓๖-๖,๑๕๐ บาทนั้น เป็นบรรณารักษ์ที่สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเท่านั้น รวม ๓ คน คือ มีแห่งละ ๒ และ ๑ คน ตามลำดับ และมหาวิทยาลัยมหิดล มีบรรณารักษ์ที่อัตราเงินเดือนระหว่าง ๖,๑๕๑-๗,๒๖๐ บาทอยู่มากที่สุด ๒ คน หรือร้อยละ ๕๐.๐๐

จากการศึกษาพบว่า บรรณารักษ์ที่มีเงินเดือนสูงจะเป็นบรรณารักษ์วุฒิปริญญาโทขึ้นไป มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ และมีอายุราชการนาน ส่วนอัตราเงินเดือนของผู้ที่ตำแหน่งบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ซึ่งบรรณารักษ์วุฒิปริญญาตรี จะอยู่ระหว่าง ๑,๓๕๐-๒,๑๐๐ บาท

จะสังเกตเห็นว่า อัตราเงินเดือนของบรรณารักษ์ในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีความกระจายอยู่น้อยมาก นอกจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เท่านั้นที่บรรณารักษ์มีอัตราเงินเดือนกระจายอยู่เกือบทุกช่วงเงินเดือน แสดงว่าสภาพภาพในเรื่องเงินเดือน วุฒิ และอายุราชการ ของบรรณารักษ์ในสถาบันนี้มีได้แตกต่างกันมากนัก ส่วนมหาวิทยาลัยขอนแก่นจะเห็นว่าอัตราเงินเดือนแตกต่างกันอย่างน่าสนใจ คือมีบรรณารักษ์ที่ได้รับเงินเดือนช่วงสูงสุดอยู่ ๑ คน ส่วนที่เหลืออีก ๑๑ คนจะได้รับเงินเดือนในช่วงอัตรา ๑,๓๕๐-๒,๕๒๐ บาทเท่านั้น และบรรณารักษ์ที่ได้รับเงินเดือนสูงที่สุดนั้นคือผู้มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ มีอายุราชการนาน และได้

โอนสังกัดมาจากส่วนราชการอื่น มิได้มีเงินเดือนสูงเพราะตำแหน่งบรรณารักษ์

นอกจากจะมีรายได้จากเงินเดือนประจำแล้ว บรรณารักษ์จำนวนเกินกว่าครึ่งคือ ๑๑๓ คน หรือร้อยละ ๕๓.๘๑ มีรายได้จากทางอื่นอีก ดังรายละเอียดในตารางที่ ๒๗

จากตารางที่ ๒๗ ในจำนวนบรรณารักษ์ที่มีรายได้อื่น ๆ ๑๑๓ คนนั้น ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๕.๒๒ จะมีรายได้จากการปฏิบัติงานห้องสมุดล่วงเวลา มีบรรณารักษ์จำนวนน้อย คือ เฉพาะผู้บริหารซึ่งมีเพียงร้อยละ ๑.๗๗ เท่านั้นที่ได้รับเงินสมนาคุณตามตำแหน่งเป็นเงินเพิ่มพิเศษ ส่วนรายได้จากงานอื่น ๆ ซึ่งมีบรรณารักษ์มีรายได้จากงานนั้น ๆ จำนวน ๑-๒ คน ได้แก่ รายได้จากงานวิจัย การแต่งตำรา แปลหนังสือ และสอนพิเศษเป็นส่วนตัว รวมแล้วมีอยู่ร้อยละ ๕.๓๑ เมื่อเปรียบเทียบในระหว่างกลุ่มจะเห็นว่า บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดศึกษาเขตมีรายได้พิเศษอื่น ๆ จำกัดกว่าบรรณารักษ์ในอีก ๒ กลุ่ม รายได้พิเศษของบรรณารักษ์ในกลุ่มนี้เป็นรายได้จากการปฏิบัติงานห้องสมุดล่วงเวลาเป็นส่วนใหญ่

นอกจากรายได้จากการปฏิบัติงานล่วงเวลา ซึ่งตามข้อเท็จจริงก็เป็นรายได้ที่ไม่มากนักแล้ว บรรณารักษ์มีโอกาสที่จะมีรายได้จากกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งที่ใช้ความรู้วิชา บรรณารักษศาสตร์ หรือไม่ต้องใช้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์อยู่เป็นจำนวนน้อย น่าจะแสดงให้เห็นว่าบรรณารักษ์ไม่มีเวลาเพราะงานประจำของห้องสมุดแตกต่างจากงานสอนของอาจารย์ ซึ่งจะมีเวลาเรียบเรียง แต่งตำรา หรือทำงานวิจัยได้ หรือบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ยังมีคุณวุฒิและประสบการณ์น้อย ไม่น่ามีใจพอที่จะทำงานวิจัยหรือคนควาเรียบเรียง แต่งตำรา อันจะช่วยให้มีรายได้อีกทางหนึ่งได้ ส่วนการสอนในสถาบันนั้น เนื่องจากมีระเบียบกำหนดให้อาจารย์ที่สอนชั่วโมงสอนเกินสัปดาห์ละ ๘ ชั่วโมง เบิกเงินเพิ่มเติมเป็นรายชั่วโมงได้ ฉะนั้น เมื่อบรรณารักษ์ต้องสอนหรือทำงานเกินกว่าอัตราที่กำหนด ก็ควรจะได้ผลตอบแทนเช่นกัน

ตารางที่ ๒๕ จำนวนบรรณารักษ์ จำแนกตามอัตราเงินเดือนปัจจุบัน

บรรณารักษ์	เงินเดือน (บาท)							
	๑,๓๕๐— ๒,๑๐๐ จำนวน	๒,๑๐๑— ๒,๕๒๐ จำนวน	๒,๕๒๑— ๓,๐๓๐ จำนวน	๓,๐๓๑— ๓,๖๓๐ จำนวน	๓,๖๓๑— ๔,๓๓๕ จำนวน	๔,๓๓๖— ๕,๑๓๕ จำนวน	๕,๑๓๖— ๖,๑๕๐ จำนวน	๖,๑๕๑— ๗,๒๖๐ จำนวน
ห้องสมุดกลาง	๖๒	๒๒	๕	๕	๕	๓	๒	๑
ห้องสมุดวิทยาเขต	๑๒	๑๒	๑๑	๒	๒	—	๑	—
ห้องสมุดคณะ	๓๒	๑๒	๖	๔	๑	๒	—	๓
รวม	209	๑๐๖	๔๖	๒๖	๑๑	๘	๕	๓
ร้อยละ	100.00	๕๐.๗๒	๒๒.๐๑	๑๒.๔๔	๕.๒๖	๓.๘๓	๒.๓๙	๑.๔๔

หมายเหตุ มีผู้ไม่ตอบคำถามข้อ ๑ คน.

ตารางที่ ๒๖ เปรียบเทียบอัตราเงินเดือนของบรรณารักษ์ จำแนกตามมหาวิทยาลัย

สถาบัน	รวม	เงินเดือน (บาท)							
		๑, ๓๕๐-	๒, ๑๐๑-	๒, ๕๒๑-	๓, ๐๓๑-	๓, ๖๓๑-	๔, ๓๓๖-	๕, ๑๓๖-	๖, ๑๕๑-
		๒, ๑๐๐ จำนวน	๒, ๕๒๐ จำนวน	๓, ๐๓๐ จำนวน	๓, ๖๓๐ จำนวน	๔, ๓๓๕ จำนวน	๕, ๑๓๕ จำนวน	๖, ๑๕๐ จำนวน	๗, ๒๖๐ จำนวน
เกษตร	๑๔	๓	๔	๑	๑	-	๑	-	-
ขอนแก่น	๑๒	๘	๓	-	-	-	-	-	๑
จุฬาลงกรณ์	๓๑	๑๓	๓	๑	๓	-	๒	-	๑
เชียงใหม่	๒๓	๑๑	๘	๓	-	-	๑	-	-
ธรรมศาสตร์	๒๒	๑๔	๒	๕	-	๑	-	-	-
มหิดล*	๒๐	๑๒	๒	๒	๑	๑	-	-	๒
รามคำแหง	๒๐	๑๓	๓	-	๑	๓	-	-	-
ศรีนครินทร์	๒๖	๓	๓	๘	๒	๑	-	๑	-
ศิลปากร	๑๑	๓	๖	๒	-	-	-	-	-
สงขลา	๔	๒	-	๒	-	-	-	-	-
สถาบันเทคโนโลยี	๕	๔	-	-	-	๑	-	-	-
สถาบันผลิต	๒๑	๘	๔	๒	๓	๑	๑	๒	-
รวม	๒๐๙	๑๐๖	๔๖	๒๖	๑๑	๘	๕	๓	๔

* มีผู้ไม่ตอบคำถามข้อนี้ ๑ คน.

ตารางที่ ๒๓ จำนวนบรรณารักษ์ที่มีรายได้อื่น ๆ จำแนกตามประเภทของรายได้

ประเภทของรายได้	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพส่วนตัวที่มีได้ใช้ความรู้ทาง บรรณารักษศาสตร์	๑๐	๘.๘๕	๕	๔.๒๔	๑	๐.๘๘	๔	๓.๕๔
การปฏิบัติงานห้องสมุดวงเวลา	๘๕	๗๕.๒๒	๓๔	๓๐.๐๘	๓๐	๒๖.๕๕	๒๑	๑๘.๕๘
การสอนในสถาบัน	๑๐	๘.๘๕	๖	๕.๓๑	๓	๒.๖๕	๑	๐.๘๘
การสอนนอกสถาบันหรือการบรรยายพิเศษ	๘	๗.๐๘	๔	๓.๕๔	—	—	๔	๓.๕๔
ค่าสมนาคุณตามตำแหน่ง	๒	๑.๗๗	๒	๑.๗๗	—	—	—	—
รายได้อื่น ๆ	๖	๕.๓๑	๔	๓.๕๔	—	—	๒	๑.๗๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งและวิทยะศ

คั้งได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า ในบรรดาผู้ทำหน้าที่บรรณารักษซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๒๑๐ คนนั้น เป็นผู้ที่ได้รับการบรรจุในตำแหน่งอาจารย์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และภาควิชาอื่น ๆ รวม ๗๕ คน นอกนั้นเป็นตำแหน่งบรรณารักษและวิทยากรหรือที่ชื่อเรียกอย่างอื่น จากการสำรวจครั้งนี้ พบว่า ในบรรดาจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ทั้ง ๗๕ คนนั้น มีอยู่เพียง ๑๓ คน หรือร้อยละ ๑๗.๓๓ เท่านั้นที่มีตำแหน่งเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์ ดังตารางที่ ๒๔-๒๕

ตารางที่ ๒๔ จำนวนอาจารย์ในหอสมุด จำแนกตามตำแหน่งและวิทยะศ

ตำแหน่งและวิทยะศ	รวม	หอสมุดกลาง		หอสมุดวิทยาเขต		หอสมุดคณะ	
		ก	ข	ก	ข	ก	ข
อาจารย์	๖๒	๑๑	๕	๑๒	๑๖	๑	๑๗
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	๑๑	๔	๔	๓	—	—	๒
รองศาสตราจารย์	๒	—	๑	—	—	—	๑
รวม	๗๕	๑๕	๑๐	๑๕	๑๖	๑	๒๐

หมายเหตุ ก คือ อาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

ข คือ อาจารย์ภาควิชาอื่น ๆ

จากตารางที่ ๒๔ ในจำนวนผู้ได้รับแต่งตั้งเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์ทั้ง ๑๓ คนนั้น จำแนกได้เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ซึ่งเป็นอาจารย์ภาควิชา

บรรณารักษศาสตร์ ๕ คน ภาควิชาอื่น ๖ คน ส่วนตำแหน่งรองศาสตราจารย์นั้นมีอยู่เพียง ๒ คนเท่านั้น และเป็นตำแหน่งที่บรรจุจากภาควิชาอื่นและอาจารย์ประจำสำนักหอสมุด

ตารางที่ ๒๕ จำนวนอาจารย์ในห้องสมุด จำแนกตามวิทยะยศและมหาวิทยาลัย

สถาบัน	รวม จำนวน	อาจารย์		ผู้ช่วยศาสตราจารย์		รองศาสตราจารย์	
		ก	ข	ก	ข	ก	ข
เกษตรศาสตร์	๓	-	๒	-	๑	-	-
ขอนแก่น	๓	๓	-	-	-	-	-
จุฬาลงกรณ์	๑๘	๗	๘	-	๒	-	๑
เชียงใหม่	๓	-	๒	๑	-	-	-
ธรรมศาสตร์	๑	-	๑	-	-	-	-
มหิดล	๒	-	๒	-	-	-	-
รามคำแหง	๔	๑	-	๓	-	-	-
ศรีนครินทรวิโรฒ	๒๑	๒๐	-	๑	-	-	-
ศิลปากร	๓	-	๓	-	-	-	-
สงขลานครินทร์	๓	๒	๑	-	-	-	-
สถาบันเทคโนโลยี	๕	-	๕	-	-	-	-
สถาบันบัณฑิต	๕	-	๕	-	๓	-	๑
รวม	๗๕	๓๓	๒๘	๕	๖	-	๒

หมายเหตุ ก คือ อาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

ข คือ อาจารย์ภาควิชาอื่น

จากตารางที่ ๒๕ จะเห็นได้ว่า ในบรรดาผู้ที่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ปฏิบัติงานใน
 หอสมุดทั้ง ๑๕ คนนั้น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์มีผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นรองศาสตราจารย์
 และผู้ช่วยศาสตราจารย์ รวม ๔ คน รองลงมาคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย
 รวมคำแหง มีแห่งละ ๓ คน สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์
 แต่ก็เป็นตำแหน่งอาจารย์จากภาควิชาอื่นของ
 หอสมุดคณะ แสดงว่า มิได้มีอาจารย์จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่อาวุโสสูง และมี
 ประสบการณ์นาน ปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์หอสมุดมหาวิทยาลัยอยู่เลย ที่มีอยู่ก็
 เป็นอาจารย์ที่อาวุโสหน่อย แม้จะมีคุณวุฒิปริญญาโท ส่วนในสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 นั้น ผู้ที่มีวิทยะศกัจึงกล่าวว่ามีตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำสำนักหอสมุด ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนใน
 การฝึกอบรม จึงได้รับการพิจารณาให้ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและรองศาสตราจารย์ดังกล่าวใน
 ฐานะอาจารย์ปฏิบัติงานบรรณารักษ์ แม้จะมีชั่วโมงสอนเป็นประจำ นับว่าบรรณารักษ์ใน
 สถาบันแห่งนี้ได้รับการยอมรับจากผู้บริหารว่าเป็นผู้มีสถานภาพทางวิชาการ

หลักเกณฑ์ในการเลื่อนขั้นและตำแหน่ง

ในการพิจารณาเลื่อนขั้นและตำแหน่งของบรรณารักษ์นั้น บรรณารักษ์มีความเห็น
 เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้แตกต่างกัน ดังปรากฏในตารางที่ ๓๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓๐ ความคิดเห็นในการเลื่อนขั้นและตำแหน่งของบรรณารักษ์ จำแนกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการพิจารณา

หลักเกณฑ์กำหนด	รวม		ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุด วิทยาเขต		ห้องสมุดคณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุราชการ	๕๕	๕๕.๒๔	๕๘	๕๓.๒๑	๑๔	๓๕.๐๐	๒๓	๓๙.๖๗
ผลงานในหน้าที่บรรณารักษ์	๑๒๐	๕๙.๑๔	๖๕	๕๙.๖๓	๒๐	๕๐.๐๐	๓๕	๕๙.๓๘
ผลงานวิจัยและเรียบเรียง	๕๙	๒๗.๑๔	๒๙	๒๖.๖๑	๑๒	๓๐.๐๐	๑๖	๒๖.๒๓
งานบริการในมหาวิทยาลัย	๔๓	๒๐.๔๘	๒๒	๒๐.๑๘	๙	๒๒.๕๐	๑๒	๑๙.๖๗
ความคิดริเริ่ม	๕๙	๒๗.๑๔	๒๗	๒๔.๙๗	๑๐	๒๕.๐๐	๒๐	๓๒.๖๗
มีวุฒิสูงขึ้น หรือการศึกษาต่อ	๖๑	๒๙.๐๕	๓๑	๒๘.๔๔	๑๓	๓๒.๕๐	๑๗	๒๗.๘๗
งานสอน	๔๘	๒๒.๘๖	๒๔	๒๒.๐๒	๑๑	๒๗.๕๐	๑๓	๒๑.๓๑
อื่น ๆ *	๙	๓.๓๓	๙	๘.๒๒	—	—	—	—

* คือหน้าที่พิเศษที่ได้รับแต่งตั้ง เป็นครั้งคราว.

จากตารางที่ ๓๐ จะเห็นได้ว่า บรรณารักษ์จำนวนเกินกว่าครึ่ง คือร้อยละ ๕๗.๑๔ ของจำนวนบรรณารักษ์ทั้งหมด ๒๑๐ คน มีความเห็น เช่นเดียวกันว่า ผลงานในหน้าที่ บรรณารักษ์มีความสำคัญในการพิจารณาเลื่อนชั้นและตำแหน่ง และบรรณารักษ์จำนวนน้อยเพียง ร้อยละ ๒๐.๔๘ ที่มีความเห็นว่าการเลื่อนชั้นและตำแหน่งนั้น งานบริการในมหาวิทยาลัยซึ่ง ได้แก่การร่วมเป็นกรรมการต่าง ๆ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัยก็มีความสำคัญเช่นกัน ส่วนบรรณารักษ์ที่เห็นว่าคุณสมบัติอื่น ๆ เช่นหน้าที่พิเศษที่ได้รับแต่งตั้ง หรือขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บริหารนั้น มีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๓.๓๓ เมื่อพิจารณาจำแนกแต่ละกลุ่ม หอสมุดก็จะพบว่ามีความเห็นเช่นเดียวกัน กล่าวคือบรรณารักษ์ทุกกลุ่มจำนวนมากที่สุดที่เห็นว่าผลงานในหน้าที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเลื่อนชั้นและตำแหน่ง

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว ในทัศนะของบรรณารักษ์นั้นเห็นว่า ประสิทธิภาพของการปฏิบัติ งานในหอสมุด เป็นส่วนสำคัญที่สุดในการพิจารณาเลื่อนชั้นและตำแหน่ง กิจกรรมอื่น ๆ มีความสำคัญรองลงมา ฉะนั้น บรรณารักษ์ส่วนใหญ่จึงมุ่งที่จะปฏิบัติงานหอสมุดให้โดยดีเต็มที่ โดยให้ความสนใจต่อกิจกรรมอื่น ๆ เช่น งานวิจัยและเรียบเรียง หรือความคิดริเริ่มต่าง ๆ น้อย ดังปรากฏในรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยและเรียบเรียงของบรรณารักษ์ที่ได้กล่าวแล้ว ในตอนต้น จึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สภาพของบรรณารักษ์ไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควร

การเป็นสมาชิกในองค์กรต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย

สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งกรรมการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยก็ สิทธิในการ เป็นสมาชิกในสภาคณาจารย์ก็ (ถ้าในมหาวิทยาลัยแห่งนั้นมีองค์กรดังกล่าว) ตลอดจนการ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการในสภาคณาจารย์นั้น ผู้ทำงานในหอสมุดที่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ แทนนั้นจึงจะมีโอกาสได้รับและใช้สิทธิเหล่านั้น ส่วนผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบรรณารักษ์หรือวิทยากร จะไม่ได้รับสิทธิเหล่านั้นเลย นอกจากบรรณารักษ์ในสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันนิติศ ฒนบริหารศาสตร์ เท่านั้น ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกรรมการต่าง ๆ ในสถาบัน และมีสิทธิ

เป็นสมาชิกในสภาคณาจารย์ ในบางแห่ง เช่นมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น จะมีองค์กรอื่น ๆ เช่น ชมรมข้าราชการหรือสโมสรข้าราชการ ที่บรรณารักษ์และ
วิทยากรจะเป็นสมาชิกได้ เช่นเดียวกับข้าราชการอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย

สำหรับห้องสมุดซึ่งมีฐานะเป็นสำนักวิชาการ เทียบเท่าคณะนั้น ผู้เป็นหัวหน้า
บรรณารักษ์จะมีตำแหน่งผู้อำนวยการซึ่งมีฐานะเทียบเท่าคณบดี และผู้บริหาร เหล่านี้เท่าที่
โอกาสร่วมในที่ประชุมคณบดีของมหาวิทยาลัย และเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย

สิทธิในการได้รับทุนต่าง ๆ

สำหรับทุนอุดหนุนให้ศึกษาต่อหรือดูงาน ทุนอุดหนุนเพื่อการวิจัย ตลอดจนทุน
เดินทางเพื่อร่วมประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการนั้น ปรากฏว่ามีเงินทุนเหล่านี้อยู่ในวงจำกัด
สำหรับบรรณารักษ์วิชาชีพ เมื่อเทียบกับตำแหน่งอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน และสิทธิ
เหล่านี้บรรณารักษ์ที่อยู่ในตำแหน่งอาจารย์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์หรือภาควิชาอื่นก็จะ
ได้รับการพิจารณา เช่นเดียวกับอาจารย์ในภาควิชาอื่น ๆ

ในจำนวนผู้ที่ดำรงตำแหน่งบรรณารักษ์ทั้งหมด ๑๒๔ คนนั้น ส่วนใหญ่ ๘๔ คนหรือ
ร้อยละ ๖๗.๗๔ ตอบว่ามีสิทธิได้รับการพิจารณาให้ได้รับทุนศึกษาต่อหรือดูงาน มีอยู่เพียง ๑๐
คน หรือร้อยละ ๘.๐๖ ที่ไม่ทราบว่าตนมีสิทธิหรือไม่

ผู้ที่ เป็นวิทยากร ๑๐ คน และตำแหน่งอื่นอีก ๑ คนนั้น ๗ คนตอบว่ามีสิทธิได้รับ
การพิจารณาให้ได้รับทุนดังกล่าว ๓ คนตอบว่าไม่มีสิทธิได้รับการพิจารณา และอีก ๑ คน
ไม่ทราบว่าตนมีสิทธิเช่นนั้นหรือไม่

สำหรับสิทธิในการได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยนั้น พบว่าบรรณารักษ์ได้รับการพิจารณา
อยู่ในวงจำกัดกว่าการได้รับทุนศึกษาต่อหรือดูงาน กล่าวคือมีบรรณารักษ์จำนวนน้อยเพียง ๔๑
คน หรือร้อยละ ๓๓.๐๖ ที่ตอบว่ามีสิทธิได้รับการพิจารณา และบรรณารักษ์ ๓๒ คน หรือ

ร้อยละ ๒๕.๘๑ ที่ไม่ทราบว่ามียศิธิได้รับการพิจารณาหรือไม่

วิทยากรและตำแหน่งอื่นรวม ๑๑ คนนี้ก็เช่นกัน มีเพียง ๒ คนเท่านั้นที่ตอบว่ามี ศิธิในการพิจารณาให้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย และ ๑ คนไม่ทราบว่ามียศิธิดังกล่าวนี้หรือไม่

สวัสดิการในด้านต่าง ๆ

สำหรับศิธิในเรื่องอื่น ๆ ที่บรรณารักษ์จะพึงได้รับ เช่น การเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล เงินช่วยเหลือการศึกษาของบุตร หรือค่าบัญชีงานล่วงเวลา เป็นต้น บรรณารักษ์ จะได้รับศิธิเหล่านี้เช่นเดียวกับอาจารย์และข้าราชการอื่น ๆ ตามระเบียบข้าราชการพลเรือนทุกประการ ส่วนในด้านสวัสดิการและผลประโยชน์กึ่งอื่น ๆ บางประการที่ มหาวิทยาลัยเป็นผู้นั้น จะมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันอยู่บ้างในแต่ละมหาวิทยาลัย เช่นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะให้เงินช่วยเหลือการศึกษาของบุตรเพิ่มเติมสำหรับ ข้าราชการและลูกจ้างทุกระดับ รวมทั้งค่ารักษาพยาบาลซึ่งให้เพิ่มเติมเฉพาะข้าราชการผู้นั้น แต่ศิธิบางอย่าง เช่นการให้สิทธิบุตรได้เข้าเรียนในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย บรรณารักษ์จะไม่ได้รับศิธินี้

เกี่ยวกับศิธิที่จะได้รับสวัสดิการในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ในจำนวนบรรณารักษ์ ทั้งหมด ๑๒๕ คนนั้น มีผู้ตอบว่าได้รับศิธิเช่นเดียวกับอาจารย์ทุกประการ ๒๒ คน หรือร้อยละ ๕๐.๐๐ จำนวน ๕๐ คน หรือร้อยละ ๔๐.๓๒ ตอบว่าได้รับศิธิเช่นนั้นต่างกับอาจารย์หรือ ได้รับแต่เพียงบางอย่าง ส่วนบรรณารักษ์อีกจำนวน ๑๒ คน หรือร้อยละ ๙.๖๘ ไม่มีความ เห็นในเรื่องนี้แต่ประการใด

สำหรับวิทยากรและตำแหน่งอื่นรวม ๑๑ คนนั้น ส่วนใหญ่ ๘ คนคิดว่าไม่ได้รับศิธิ ดังกล่าวเช่นเดียวกับอาจารย์ มีเพียง ๓ คนที่ตอบว่าได้รับศิธิเหล่านั้นเช่นเดียวกัน

บรรณารักษ์ในแต่ละกลุ่มได้แสดงความเห็นในเรื่องความรับผิดชอบ ตลอดจนศิธิ และผลประโยชน์จากสถานภาพดังกล่าว แตกต่างกันจึงแสดงในตารางที่ ๓๑

ตารางที่ ๓๑ ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อข้อเสนอแนะบางประการ เกี่ยวกับสถานภาพ จำแนกตามกลุ่มห้องสมุด

รายละเอียดของข้อเสนอแนะ	ห้องสมุดกลาง			ห้องสมุดวิทยาเขต			ห้องสมุดคณะ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
๑. การดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย ควรมีรูปแบบเป็นวิชาการ หอสมุด กลางควร เป็นสำนักวิชาการ มีฐานะ เทียบเท่าคณะ	๔.๘๐	๐.๕๔	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	๔.๕๐	๐.๓๐	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	๔.๕๘	๐.๕๕	เห็นด้วย
๒. ควรส่งเสริมให้บรรณารักษ์ได้รับฝึก อบรมในงานที่ตรงกับความสามารถ ของแต่ละบุคคล และมีอิสระในการ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย	๔.๘๓	๐.๔๕	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	๔.๘๕	๐.๓๗	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	๔.๗๕	๐.๕๕	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
๓. หน้าที่และความรับผิดชอบของบรรณา- รักษ์ควรได้รับการปรับปรุงและเปลี่ยน แปลงตามความเหมาะสมอยู่เสมอ	๔.๕๕	๐.๕๗	เห็นด้วย	๔.๔๔	๐.๖๔	เห็นด้วย	๔.๔๕	๐.๗๒	เห็นด้วย
๔. หัวหน้าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย (หอสมุดกลาง) ควรมีวุฒิปริญญาโท ๒ สาขา คือ วิชาบรรณารักษศาสตร์และ วิชาเฉพาะวิชาใดวิชาหนึ่ง	๓.๒๓	๑.๒๕	ไม่แน่ใจ	๓.๓๓	๑.๒๕	ไม่แน่ใจ	๓.๘๒	๑.๒๒	เห็นด้วย

ตารางที่ ๓๑ (ต่อ)

รายละเอียดของข้อเสนอแนะ	ห้องสมุดกลาง			ห้องสมุดวิทยาเขต			ห้องสมุดคณะ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
๕. หัวหน้าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรมีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยมาแล้ว ๓-๕ ปี	๔.๓๖	๐.๘๕	เห็นควย	๔.๐๐	๑.๑๕	เห็นควย	๔.๔๑	๐.๘๘	เห็นควย
๖. บรรณารักษ์วิชาชีพควรมีสถานะเป็นอาจารย์ เช่นเดียวกับอาจารย์ภาควิชาอื่นในมหาวิทยาลัย	๔.๓๑	๑.๒๒	เห็นควย	๔.๕๐	๑.๐๖	เห็นควย	๔.๓๔	๑.๒๒	เห็นควย
๗. บรรณารักษ์วิชาชีพควรมีสถานะเทียบเท่าอาจารย์ซึ่งมีบทบาทและสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับอาจารย์ในภาควิชา	๔.๖๓	๐.๘๕	เห็นควย อย่างยิ่ง	๔.๗๐	๐.๗๔	เห็นควย อย่างยิ่ง	๔.๗๔	๐.๗๖	เห็นควย อย่างยิ่ง
๘. ควรมีทีมการเลือกผู้อำนวยการหรือหัวหน้าบรรณารักษ์เช่นเดียวกับที่จัดใหม่ขึ้นในคณะหรือแผนกวิชาอื่น	๔.๕๒	๐.๙๒	เห็นควย	๔.๗๘	๐.๕๓	เห็นควย อย่างยิ่ง	๔.๓๙	๐.๘๘	เห็นควย

ตารางที่ ๓๑ (ต่อ)

รายละเอียดของข้อเสนอนี้	ห้องสมุดกลาง			ห้องสมุดวิทยาศาสตร์			ห้องสมุดคณะ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
๙. การพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ควรให้ร่วมงานกันมีส่วนร่วมควย ดีกว่าที่จะกระทำโดยหัวหน้าแผนกงานตามลำดับชั้นเพียงผู้เดียว	๔.๓๐	๐.๕๘	เห็นควย	๔.๕๑	๐.๖๔	เห็นควย	๔.๑๙	๑.๑๓	เห็นควย
๑๐. การเลื่อนตำแหน่งและขั้นของบรรณารักษ์ควรได้รับการพิจารณาตามความสามารถและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับอาจารย์หรือข้าราชการอื่นที่มีคุณวุฒิและขั้นเท่ากัน	๔.๗๙	๐.๔๓	เห็นควย อย่างยิ่ง	๔.๕๘	๐.๑๖	เห็นควย อย่างยิ่ง	๔.๗๘	๐.๔๙	เห็นควย อย่างยิ่ง
๑๑. บรรณารักษ์วิชาชีพควรได้รับการพิจารณาใหม่ตำแหน่ง วิทยะยศหรือลำดับชั้น เช่นเดียวกับอาจารย์อื่น ๆ	๔.๖๕	๐.๖๓	เห็นควย อย่างยิ่ง	๔.๗๘	๐.๖๒	เห็นควย อย่างยิ่ง	๔.๗๒	๐.๕๒	เห็นควย อย่างยิ่ง

ตารางที่ ๓๑ (ต่อ)

รายละเอียดของข้อเสนอแนะ	ห้องสมุดกลาง			ห้องสมุดวิทยาเขต			ห้องสมุดคณะ		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
๑๒. ควรถือการปฏิบัติงานในห้องสมุดของบรรณารักษ์ว่าเป็นงานสอน เช่นเดียวกับอาจารย์	๔.๖๔	๐.๖๕	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๔.๕๕	๐.๖๘	เห็นด้วย	๔.๖๑	๐.๗๒	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๑๓. บรรณารักษะวิชาชีพควรมีสติเป็นสมาชิกในสภาคณาจารย์หรือองค์กรอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย และมีสิทธิเลือกหรือได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการต่าง ๆ เช่นเดียวกับอาจารย์	๔.๕๘	๐.๗๓	เห็นด้วย	๔.๖๓	๐.๘๔	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๔.๗๒	๐.๕๖	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๑๔. บรรณารักษะควรมีสติที่ได้รับการพิจารณาให้ลาศึกษาต่อหรือทำงานวิจัย เช่นเดียวกับอาจารย์อื่น ๆ	๔.๗๕	๐.๔๕	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๔.๘๐	๐.๔๖	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๔.๘๓	๐.๕๒	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๑๕. บรรณารักษะควรมีสติได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการวิจัย เช่นเดียวกับที่พิจารณาให้อาจารย์อื่น ๆ	๔.๗๔	๐.๕๒	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๔.๘๐	๐.๔๖	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๔.๗๕	๐.๖๑	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ ๓๑ (ต่อ)

รายละเอียดของข้อเสนอแนะ	ห้องสมุดกลาง		ห้องสมุดวิทยาศาสตร์		ห้องสมุดคณะ				
	\bar{X}	S.D. แปลความ	\bar{X}	S.D. แปลความ	\bar{X}	S.D. แปลความ			
๑๖. บรรณารักษควรได้รับความคุ้มครองเสรีภาพทางวิชาการ เช่นเดียวกับอาจารย์แผนกวิชาอื่น	๔.๘๘	๐.๓๗	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	๔.๕๐	๐.๓๘	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	๔.๗๖	๐.๕๐	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
๑๗. บรรณารักษหมีเคมสถานภาพอาจารย์ยอมเสียขวัญ และมีข้อเสียเปรียบรวมวิชาชีพที่มีคุณวุฒิ เช่นเดียวกันแต่มีสถานภาพเป็นอาจารย์	๔.๔๔	๑.๐๐	เห็นด้วย	๔.๓๓	๐.๘๕	เห็นด้วย	๔.๖๔	๐.๖๔	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

ศูนย์วิทยพัชร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ ๓๑ จะเห็นว่า ข้อเสนอแนะที่บรรณารักษ์ทั้ง ๓ กลุ่มของสมุดเห็น
 ของตอกกันเป็นอย่างดีคือ ควรมีการส่งเสริมให้บรรณารักษ์ได้รับฝึกอบในงานที่ตรงกับ
 ความสามารถของแต่ละบุคคล และมีอิสระในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย บรรณารักษ์
 วิชาชีพ (Professional Librarian) ควรมีสถานะเทียบเท่าอาจารย์ในภาควิชา การ
 เลื่อนตำแหน่ง และขั้นของบรรณารักษ์ควรได้รับการพิจารณาจากความสามารถและ
 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับข้าราชการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยและชั้น
 เท่าเทียมกัน บรรณารักษ์วิชาชีพควรได้รับการพิจารณาให้มียศเช่นเดียวกับอาจารย์อื่น ๆ
 บรรณารักษ์ควรมีสติธิได้รับการพิจารณาให้ลาศึกษาต่อหรือทำงานวิจัย เช่นเดียวกับอาจารย์
 บรรณารักษ์ควรมีสติธิได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการวิจัย เช่นเดียวกับที่พิจารณาให้อาจารย์อื่น ๆ
 และบรรณารักษ์ควรได้รับความคุ้มครอง เสรีภาพทางวิชาการ เช่นเดียวกับอาจารย์แผนกวิชา
 อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะที่บรรณารักษ์ทุกกลุ่มมีความเห็นด้วยเช่นเดียวกันได้แก่ หน้าที่และ
 ความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ควรได้รับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมอยู่
 เสมอ หัวหน้าบรรณารักษ์ของสมุดมหาวิทยาลัยควรมีประสบการณ์ในการทำงานของสมุด
 มหาวิทยาลัยมาแล้ว ๓-๕ ปี บรรณารักษ์วิชาชีพควรมีสถานะเป็นอาจารย์เช่นเดียวกับ
 อาจารย์ภาควิชาอื่นในมหาวิทยาลัย และในการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์นั้น
 ควรให้บูรณาการด้วยกันได้มีส่วนร่วมด้วย ดีกว่าที่จะกระทำโดยหัวหน้าแผนกงานตามลำดับชั้น
 เพียงผู้เดียว

ส่วนข้อเสนอแนะที่บรรณารักษ์มีความเห็นในระดั้มต่างกัน ได้แก่การดำเนินงาน
 ของสมุดมหาวิทยาลัยควรมีรูปแบบเป็นวิชาการ หรือสมุดกลางควรเป็นสำนักวิชาการ มีสถานะ
 เทียบเท่าคณะ ซึ่งบรรณารักษ์ในกลุ่มของสมุดกลางและห้องสมุดวิทยาเขตเห็นด้วยอย่างยิ่ง
 แต่บรรณารักษ์ในกลุ่มของสมุดคณะเห็นด้วยเท่านั้น ในขณะที่บรรณารักษ์ในกลุ่มของสมุดคณะ
 เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อทัศนคติที่ว่า บรรณารักษ์ที่มีได้มีสถานภาพอาจารย์ย่อมมีข้อเสียเปรียบ

ผู้ร่วมวิชาชีพที่มีคุณวุฒิเช่นเดียวกัน แต่มีสถานภาพเป็นอาจารย์ แต่บรรณารักษ์ในกลุ่ม
ห้องสมุดกลางและห้องสมุดวิทยาเขต มีความเห็นด้วย

บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ควรให้มีการเลือก
ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าบรรณารักษ์เช่นที่ปฏิบัติในคณะหรือแผนกวิชาอื่น แต่บรรณารักษ์กลุ่ม
ห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะมีความเห็นด้วย ในขณะที่บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลางและ
ห้องสมุดคณะ เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ควรถือการปฏิบัติงานในตนเองของบรรณารักษ์ว่า เป็นงาน
สอน แต่บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตมีความเห็นด้วยเท่านั้น

ข้อเสนอแนะที่กำหนดให้หัวหน้าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรมีวุฒิปริญญาโท
๒ สาขาวิชาคือ สาขาบรรณารักษศาสตร์ และสาขาวิชาอื่นอีก ๑ สาขาด้วยนั้น บรรณารักษ์
ในกลุ่มห้องสมุดคณะมีความเห็นด้วย แต่บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลางและห้องสมุด
วิทยาเขต มีความไม่แน่ใจ

สำหรับข้อเสนอแนะที่ต้องการให้บรรณารักษ์มีสิทธิเป็นสมาชิกในสภาคณาจารย์หรือ
องค์กรอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย ตลอดจนมีสิทธิได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการต่าง ๆ เช่นเดียวกับ
อาจารย์นั้น บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตและห้องสมุดคณะเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่
บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลางเห็นด้วย

จะเห็นได้ว่า ในบรรดาข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ไม่มีข้อใดที่บรรณารักษ์
ไม่เห็นด้วยเลย จะมีความเห็นแตกต่างกันอยู่บ้างก็เพียงระดับเกี่ยวกับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง กับ
เห็นด้วย และเห็นด้วย กับไม่แน่ใจ

เป็นที่น่าสังเกตว่า บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดคณะเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะที่
หัวหน้าบรรณารักษ์ของห้องสมุดกลางควรมีวุฒิปริญญาโท ๒ สาขาวิชา คือวิชาบรรณารักษศาสตร์
และสาขาวิชาเฉพาะอีก ๑ สาขา ในขณะที่บรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดกลางและห้องสมุด

วิทยาเขตไม่แน่ใจนั้น น่าจะเป็นเพราะบรรณารักษ์ซึ่งทำงานอยู่ในห้องสมุดคณะ ซึ่งมีลักษณะ คล้ายคลึงกับห้องสมุดเพื่อการวิจัย (Research Libraries) และจะต้องติดต่อสัมพันธ์กับ ผู้มีความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ อย่างใกล้ชิด จึงเห็นความจำเป็นที่ต้องมีบุคคลที่มีความรู้เฉพาะ สาขาวิชามาบริหารงานห้องสมุด เพื่อให้บริการห้องสมุดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนที่ บรรณารักษ์บางส่วนในกลุ่มห้องสมุดกลางและห้องสมุดวิทยาเขต ซึ่งทำหน้าที่คล้ายห้องสมุด กลางด้วยนั้น มีความไม่แน่ใจ น่าจะเป็นเพราะเห็นว่าการกำหนดคุณสมบัติเช่นนี้ทำให้หา บุคคลเหล่านั้นยาก เพราะในปัจจุบันผู้ที่มีความรู้สูงสมัครใจที่จะประกอบอาชีพบรรณารักษ์น้อย อยู่แล้ว และบรรณารักษ์ในกลุ่มห้องสมุดวิทยาเขตส่วนใหญ่จะมีพื้นความรู้ในด้านการศึกษาซึ่ง เป็นสาขาที่ต้องบริการผู้ใช้จำนวนมากอยู่แล้ว จึงมีความคิดเห็นเช่นนั้น ถ้าการกำหนดคุณวุฒิ สูง ๒ สาขาวิชา และให้มีสถานภาพดีพอ ก็น่าที่จะมีผู้สนใจศึกษาให้ได้วุฒิจึง กว้างมากขึ้น.

การที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันขอเสนอแนะเกี่ยวกับสถานภาพของ บรรณารักษ์อยู่หลายประการ น่าจะแสดงว่าสถานภาพของบรรณารักษ์ยังไม่ดีนัก โดยเฉพาะใน ด้านสิทธิและผลประโยชน์ที่แตกต่าง ๆ ที่บรรณารักษ์จะพึงได้รับไม่ว่าจะเป็นการ เลื่อนขั้นและ ตำแหน่ง การได้รับทุนอุดหนุนต่าง ๆ ตลอดจนสวัสดิการอื่น ๆ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย